



LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Huomioidaanko taloustilanteen vaikutukset rikollisuuteen määriteltäessä poliisin määrärahoja?

Kimmo Klemetti

2019 Laurea



Huomioidaanko taloustilanteen vaikutukset rikollisuuteen määriteltäessä poliisin määrärahoja?

Kimmo Klemetti

Huomioidaanko taloustilanteen vaikutukset rikollisuuteen määriteltäessä poliisin määrärahoja?

Vuosi	2019	Sivumäärä	46
-------	------	-----------	----

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli alun perin selvittää vaikuttaako taloustilanne rikollisuuteen ja pohtia siinä ohessa onko mahdollisia vaikutuksia huomioitu poliisin resursseja määriteltäessä. Työn edetessä tutkimuksen suunta kohdistui tarkastelemaan enemmän poliisien resurssin kehitystä, suunniteltua tavoitetilaa ja resurssien todellista toteutumista.

Teoreettisessa viitekehyksessä käytettiin luotettavien tahojen laatimia kaikkien saatavilla olevia julkaisuja. Käytössä oli Tilastokeskuksen julkaisu Taloustilanteen vaikutuksesta rikollisuuteen, Palkansaajien tutkimuslaitoksen tarkastelu Sisäministeriön ja poliisien resurssien ja poliisitoimen palvelujen laadun tasosta ja kehityksestä, Poliisin pitkän aikavälin henkilöstötarpeiden suunnitelma ja Sisäisen turvallisuuden strategia.

Tutkimus osoittaa, että poliisien määrään vaikuttaa taloustilannetta ja siihen liittyvää rikollisuutta enemmän poliittinen päätöksenteko. Poliisi on valtion yritysten joukossa osana tuottavuusohjelmaa. Vähenevillä henkilötyövuosilla tavoitellaan parempaa tulosta, eli tuottavuutta. Rikollisuus ja sen vaikutukset on tiedostettu päätöksiä tehtäessä.

On totta, että uudistamalla toimintoja ja järjestelmiä, poliisien määrää voi laskennallisesti vähentää. Näyttää kuitenkin siltä, että muutoksilla poliisin koulutusjärjestelmään, eläkepoistumien laskelmilla, työn tehostamisella ja kiristyvillä määrärahoilla on ollut haittavaikutuksia joiden seurauksena poliisi on menettänyt viimeisen kymmenen vuoden aikana noin 600 poliisia ja menettää toiset 600 poliisia vuoteen 2024 mennessä.

Jatkotutkimusaiheena opinnäytetyölle on rikollisuuden juurisyihin perehtyminen. Saako rikollisuutta vähennettyä panostamalla ennalta estävään toimintaan tai nuorisopsykiatriaan, siihen mikä saa henkilön hakeutumaan rikolliselle polulle. Voisiko juurisyihin panostamalla saada rikollisuutta vähenemään ja siten saavuttaa säästöjä?

Kimmo Klemetti

Is attention paid to the effects of the economic situation on the crime when defining the police budget?

Year 2019

Pages

46

The purpose of this dissertation was originally to clarify if the economic situation affects crime and to consider if attention has been paid to possible effects when determining the resources of the police. When the work proceeded, the study was redirected to examine more closely the development of the resources of the police, planned vision and the actual fulfilment of resources.

This research refers to reliable scholar publications and journals which are available also in public preview. The research refers to the publication of Statistics Finland 'the effect of the economic situation on the crime', examination of the Labor Institute for Economic Research from 'The Level and Development of the quality of services of resources of the Ministry of the Interior and the Police', Publication of the Ministry of the Interior from 'The Long-term Plan of police staff needs and the Strategy of the Internal Safety.

This study shows that political decision-making affects more to the number of the policemen than the crime rate or economic situation. The police as an organization is part of the productivity program among the other state companies. Productivity and better outcome is striven by decreasing the labor. The crime rate and its effects have been considered when making decisions.

Consequently, by reforming the functions and systems, the amount of policemen can be allegedly reduced when the cut is based on calculation facts. However, it seems that there have been injurious effects because of the changes in the training system of the police, the calculations of pension losses, the intensifying of the work and the tightening allowances. The police in Finland have lost about 600 policemen during the ten last years and will lose the other 600 policemen by the year 2024.

The further studies could concentrate on the primary reasons for the crime. Could crime be reduced by investing in advance the preventing police operations or adolescent psychiatry? What makes the person gravitate to a criminal path? Could the society decrease crime by investing the primary reasons and thus achieve savings.

Keywords: Economy, crime, police, resources

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Työn tavoite, tutkimuksen kulku ja tutkimuksen rakenne	8
2.1	Tutkimuksessa käytettyjä määritelmiä	8
3	Tutkimuksen viitekehys	11
3.1	Taloustilanteen vaikutus rikollisuuteen.....	12
3.2	Tarkastellut rikosnimikkeet	12
3.3	Tutkimusmenetelmät.....	13
3.4	Dokumenttianalyysi	14
3.5	Tutkimuksen rajaukset.....	14
3.6	Tutkimuksen luotettavuus	14
4	Poliisi	15
4.1	Muutokset poliisissa	16
5	Taloustilanteen vaikutus rikollisuuteen	16
5.1	Kaikki rikokset, pois lukien liikenne rikokset	17
5.2	Huumausainerikokset.....	17
5.3	Kavallukset	19
5.4	Maksuvälinepetos	19
5.5	Pahoinpitely.....	20
5.6	Petos	20
5.7	Raiskaus.....	21
5.8	Varkaus	21
5.9	Veropetos.....	22
5.10	Virkamiehen vastustaminen, haitanteko virkamiehelle	22
5.11	Tilastollinen tarkastelu	23
5.11.1	ARIMA -malli	23
5.12	Tilastollisen tarkastelun tulokset	23
5.13	Hyvän taloustilanteen vaikutukset	24
5.14	Huono taloustilanne	24
5.15	Ongelmia ja kehitettävää Haapakankaan mukaan	24
6	POLIISI 2020 - Poliisin pitkän aikavälin henkilöstötarpeiden suunnitelma.....	25
6.1	Tuottavuus	26
6.2	Poliisin henkilöstötarve vuonna 2020.....	26
6.3	Poliisiosaston menot.....	27
6.4	Poliisin toimintaympäristön ja toimintojen muuttuminen.....	29
6.5	Poliisien resurssien kehitys.....	30
6.6	Poliisin hallintorakenne ja henkilöstö Suomen kaltaisissa maissa.....	31

7	Valtion selonteko sisäisestä turvallisuudesta 2016	33
7.1	Turvallisuuden tunne	33
7.2	Valvonnan määrä ja yleisellä paikalla tapahtuneet rikokset	34
7.3	Poliisien määrä noin 7000 henkilön tasoon	34
7.4	Luottamus poliisiin	35
7.5	Sisäministeriön kehittämislinjaukset	35
8	Sisäisen turvallisuuden strategia	35
8.1	Juurisyty yhteiskunnan turvallisuudessa	36
8.2	Suomi, maailman turvallisimaa maa	36
9	Nykyhetki 2019	37
9.1	Vähennykset poliisissa	37
9.2	Tuottavuus vai turvallisuus	39
10	Johtopäätökset	39
11	Pohdinta ja jatkotutkimusaiheet	41
	Lähteet	43
	Kuviot	46
	Liitteet	47

1 Johdanto

Rikollisuutta on ollut menneisyydessä, sitä on nyt ja rikollisuus ei näytä katoavan tulevaisuudessaakaan. Onko syy jännityksen hakeminen, oman talouden parantaminen, halu vahingoittaa toista tai toisen omaisuutta, mielenterveyteen liittyvät asiat, tahto saada jotain vaikei siihen ole aidosti mahdollisuutta, nopean voiton tekeminen vai oman rikollisen toiminnan rahoittaminen? Syitä on lukemattomia, edellä mainitut olivat vain pieni osa mielenkiinnon herättämiseksi. Yhtenä syynä voi olla jopa vallitseva taloustilanne ja havainto mahdollisuudesta saada helppoa rahaa tai muuta hyödykettä. Rikollisuuteen vaikuttavia seikkoja voivat olla myös aika ja paikka - tilaisuus tekee varkaan.

Tullin, rajavartiolaitoksen ja poliisin tietoon tuli Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan kaikkiaan 439 200 rikoslakirikosta vuonna 2018. Edelliseen vuoteen verrattuna tapauksia oli 800 enemmän, eli nousua 0,2 prosenttia. Valtaosa edellä mainituista on poliisin kirjaamia (Tilastokeskus, 2019).

Opintojen alusta saakka pohdin, teenkö työni poliisihallintoon vai siviilipuolelle. Suomen Poliisijärjestöjen Liitosta Auno Mäkinen ehdotti aiheen, jossa yhdistyvät molemmat. Taloustilanteessa tapahtuu muutoksia, rikollisuus jatkuu osin samana, osin muuttaen muotoaan. Perinteisistä kilikali -keikoista verkossa tapahtuviin rikoksiin. Onko talouden ja rikollisuuden välillä havaittavissa yhteyttä? Vaikuttavatko ne toisiinsa ja jos vaikuttavat, onko tällä ollut vaikutusta poliisien määrään. Liitto oli aiemmin tilannut Tilastokeskukselta aiheeseen liittyvän selvityksen; Taloustilanteen vaikutus rikollisuuteen (Haapakangas 2016), jonka Mäkinen luovutti käyttööni. Nykyisin kyseinen selvitys on kaikkien saatavilla.

Valtiovarainministeriön talousarvioesityksen 2018 mukaan maailmankauppa on kehittynyt myönteisesti edellisen, vuoden 2017 lopulta lähtien. Erityisesti kauppaa olivat kiihdyttäneet talouden kehitys, mutta euro-alueen myönteisen kehityksen osuus korostuu jatkossa. Talousarvioesityksen mukaan suomen talous oli nopeassa kasvuvaiheessa. Bruttokansantuotteen enustettiin kasvavan selvästi nopeammin kuin vuonna 2016. Hallituksen on, Pääministeri Sipilän johdolla, tavoitteena nostaa Suomen talous kohenevan työllisyyden ja kestävän kasvun uralle turvaten sosiaaliturvan rahoituksen ja julkiset palvelut. Vaalikauden loppuun mennessä taataan velkaantuminen suhteessa bruttokansantuotteeseen ja vuonna 2021 lopetetaan velaksi eläminen (Valtiovarainministeriö, 2018).

Kysymys kuuluukin, hyödynnetäänkö mahdollista olemassa olevaa tietoa päätöksiä tehtäessä? Työskentelen poliisihallinnossa ja näen päivittäin oman toiminta-alueeni hälytystehtävät ja suuri osa niistä on edelleen omaisuusrikoksia. Ulkomaalaisten ja maahanmuuttajien suorittama liikkuva rikollisuus on tällä hetkellä eräs vallitseva ilmiö, ollut jo useamman vuoden. Verkkoon siirtyneet omaisuus- ja petosrikokset ovat myös päivittäisiä.

Tarkastelu sisäministeriön ja poliisin resurssien ja poliisitoimen palvelujen laadun tasosta ja kehityksestä (Kari, 2017) sekä Poliisi 2020, poliisin pitkän aikavälin henkilöstötarpeiden suunnitelma ja siitä tehty päivitys (Sisäministeriö, 2011) avaavat erinomaisesti sitä, miten poliisin resurssikehitystä on toteutettu ja suunniteltu toteutettavan.

2 Työn tavoite, tutkimuksen kulku ja tutkimuksen rakenne

Tässä tutkimuksessa selvennän yhteyttä talouden ja rikollisuuden välillä, niiden keskinäistä vaikutusta - vaikuttaako taloustilanne rikollisuuteen. Kääntäen voisi ajatella, että rikollisuus vaikuttaa talouteen, sitä ei tässä työssä kuitenkaan tutkita. Muihin käytössä oleviin materiaaleihin turvaten pohdin, onko valtiolta hyödyntänyt käytettävissä olevaa tietoa poliisien resursseista puhuttaessa. Lisäten, vähentäen vai onko huomioitu tai jätetty huomioimatta.

Tutkimusta varten olen perehtynyt Tilastokeskuksen ja Palkansaajien tutkimuslaitoksen materiaaleihin kyseisistä aihepiireistä. Poliisien määrää olen käsitellyt poliisin pitkän aikavälin henkilöstötarpeiden suunnitelman, valtion selonteon sisäisestä turvallisuuden ja Sisäisen turvallisuuden strategia raportin kautta.

Tutkimus alkaa johdannolla avaten kokonaisuuden ja herättäen lukijan mielenkiinnon. Luvussa kaksi avataan tutkimuksen tavoite, kerrotaan käytettävissä olevasta materiaalista ja miten niihin on päädytty, sekä kerrotaan tämän tutkimuksen kirjallinen rakenne luku luvulta. Kolmannessa luvussa kerrotaan tarkemmin käytettävissä olleista kirjallisista materiaaleista, johon tutkimus perustuu. Neljännessä luvussa kerrotaan poliisista melko lyhyesti yleisellä tasolla, lisäksi kerrotaan poliisin hallintorakenteen muutoksista, joilla on ollut vaikutusta poliisin palveluihin. Neljännessä luvussa käsitellään Tilastokeskuksen materiaalin pohjaten taloustilanteen vaikutusta rikollisuuteen. Luku kuusi käsittelee poliisin pitkän aikavälin henkilöstötarpeiden suunnitelmaa - Poliisi 2020. Siinä avataan teoreettisesti perusteita, joihin silloiset tulevaisuuden suunnitellut poliisin resurssit pohjautuivat. Luvussa seitsemän käsitellään vuonna 2016 julkaistua valtion selontekoa sisäisestä turvallisuudesta. Luvussa kahdeksan käsitellään Sisäisen turvallisuuden strategiaa ja luvussa yhdeksän kerrotaan nykyhetkestä 2019. Tutkimuksen johtopäätökset avataan luvussa kymmenen ja luvussa yksitoista pohditaan tutkimusta ja siihen liittyviä mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

2.1 Tutkimuksessa käytettyjä määritelmiä

Eri sanoilla voi olla erilaisia merkityksiä riippuen missä yhteydessä niitä käytetään. Olen kirjannut tähän muutamia määritelmiä helpottaakseni ymmärtämään sanojen tarkoitusta tässä työssä.

Eco (1989, 152) on ilmaissut asian ”Määritelkää kukin termi, kun se tulee esille ensimmäisen kerran. Jos ette osaa sitä määritellä, välttäkää sen käyttöä. Jos se on jokin tutkielmanne perustermeistä ettekä osaa sitä määritellä, jättäkää koko juttu sikseen. Olette valinneet

väärän tutkielman aiheen (tai ammatin)”. Hirsjärven ym. (1997, 152) mukaan määritelmillä on useita tehtäviä. Ne täsmentävät ja rajaavat käsitteen, luovat käsitteen käytölle normin, sitovat käsitteen ja sen nimityksen yhteen ja antavat merkityksen käsitteelle tai kielellisen sopimuksen esittämiselle.

Kestävyyssvaje. Valtiovarainministeriön mukaan kestävyysvaje syntyy, kun pitkällä aikavälillä julkiset menot ylittävät julkiset tulot. (Valtiovarainministeriö 2018).

Talous. Valtio, kunnat, kuntayhtymät ja sosiaaliturvarahastot muodostavat julkisen talouden. Valtio vastaa esimerkiksi poliisitoimesta, maanpuolustuksesta ja maanteistä. Kuntien huolehdittavana ovat peruskoulut sekä lukiot ja päivähoito, mutta erityisesti terveys- ja sosiaalipalvelut. Lakisääteisistä sosiaalivakuutuksista ja eläkkeistä huolehtivat sosiaaliturvarahastot. Julkisen talouden osuus suomen kansantaloudessa on melko suuri, valtion ja kuntien tuottaessa paljon palveluita. Ihmisiä tuetaan kaikissa elämänvaiheissa ja perustoimeentulo tarjotaan. Nämä takaa pohjoismainen hyvinvointivaltiomalli (Opetushallitus 2018).

Inflaatio. ”Inflaatio on tavaroiden ja palveluiden hintatason nousua ajan kuluessa ja sitä mitataan vuotuisina prosentteina. Mitä suurempi inflaatio on, sitä vähemmän voit tulevaisuudessa ostaa tällä hetkellä taskussasi olevalla eurolla, esimerkiksi inflaation ollessa 2%, maksaa 1 euron tikkari vuoden päästä teoriassa 1,02 euroa. Inflaation vallitessa euron arvo ei siis säily vakaana. Euron todellista arvoa mitataan sen ostovoimalla, joka mittaa tavaroiden määrää, mitä voit eurolla ostaa”. (Sijoitustieto 2016).

Bruttokansantuote (BKT). ”BKT, bruttokansantuote, markkinahintaan on kotimaisten tuotantoyksiköiden tuotantotoiminnan lopputulos. Se voidaan määritellä kolmella tavalla: institutionaalisten sektoreiden tai eri toimialojen bruttoarvonlisäysten summana lisättynä tuoteveroilla ja vähennettynä tuotetukipalkkioilla; kotimaisten institutionaalisten yksiköiden tavaroiden ja palveluiden loppukäytön summana (kulutus, pääoman bruttomuodostus, vienti miinus tuonti); tulojen summana (palkansaaajakorvaukset, tuotanto- ja tuontiverot miinus tukipalkkiot, bruttotoimintaylijäämä ja sekatalo, brutto)”. (Tilastokeskus 2018).

Rikollisuus. Suomessa poliisin tietoon tulee vuosittain noin puoli miljoonaa rikosta. Omaisuusrikoksia näistä on noin puolet. Rikoslajien kehitykseen vaikuttaa rikollisuuden todellinen lisääntyminen tai väheneminen, mutta myös se, kuinka aktiivisesti uhrit ilmoittavat niistä poliisille. Viranomaisten valvonnan tehokkuus ja valvonnan suuntaus vaikuttavat myös ilmi tulleiden rikosten määrään. Merkittävin piirre viime vuosikymmeniin on ollut varkausrikosten kasvun pysähtyminen ja rikollisuuden kääntyminen laskuun. Sen sijaan Petosrikollisuus on kasvanut 2000-luvulla merkittävästi (Sisäministeriö 2018).

Talousrikollisuus. ”Talousrikollisuudella tarkoitetaan tyypillisesti yritys- ja liiketoimintaan liittyviä rikoksia, joilla tähdätään oikeudettomaan hyötyyn. Jotta myös vero- ja

rahanpesurikokset saadaan sisältymään määritelmään, täydennetään määrittelyä lisäämällä ”verrattava vastaavanlainen toiminta” määritelmään”. (Koponen, Lahti 2007, 10).

Poliisi. ”Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä työstä. Poliisi suorittaa lisäksi lupahallintoon liittyvät ja muut sille laissa erikseen säädetty tehtävät sekä antaa jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua. Jos on perusteltua syytä olettaa henkilön kadonneen tai joutuneen onnettomuuden uhriksi, poliisin on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin henkilön löytämiseksi”. (Poliisilaki 2011).

Petos. ”Joka, hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä taikka toista vahingoittaakseen, erehdyttämällä tai erehdystä hyväksi käyttämällä saa toisen tekemään tai jättämään tekemättä jotakin ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa erehtyneelle tai sille, jonka eduista tällä on ollut mahdollisuus määrätä, on tuomittava *petoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Petoksesta tuomitaan myös se, joka 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa dataa syöttämällä, muuttamalla, tuhoamalla tai poistamalla taikka tietojärjestelmän toimintaan muuten puuttumalla saa aikaan tietojenkäsittelyn lopputuloksen vääristymisen ja siten aiheuttaa toiselle taloudellista vahinkoa. Petos voi olla tekona myös törkeä, tai lievä jonka yritys ei ole rangaistava. (Rikoslaki 2003).

Maksuvälinepetos. ”Joka, hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä, 1) käyttää maksuvälinettä ilman sen laillisen haltijan lupaa, lupaan perustuvan oikeutensa ylittäen tai muuten ilman laillista oikeutta tai 2) luovuttaa maksuvälineen tai maksuvälinelomakkeen toiselle saattaakseen sen ilman laillista oikeutta käytettäväksi, on tuomittava maksuvälinepetoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Maksuvälinepetoksesta tuomitaan myös se, joka tilin katteen tai sovitun enimmäisluottorajan ylittäen väärinkäyttää 1 momentissa tarkoitettua maksuvälinettä ja siten aiheuttaa toiselle taloudellista vahinkoa, jollei hänellä maksuvälinettä käyttäessään ollut aikomus viipymättä korvata vahinko”. (Rikoslaki 1990). Maksuvälinepetos voi olla tekona myös lievä tai törkeä.

Pahoinpitely. ”Joka tekee toiselle ruumiillista väkivaltaa taikka tällaista väkivaltaa tekemättä vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan, on tuomittava *pahoinpitelystä* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Yritys on rangaistava”. (Rikoslaki 1995). Teko voi olla myös lievä tai törkeä.

Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen. ”Joka 1) käyttää tai uhkaa käyttää väkivaltaa pakottaakseen virkamiehen tekemään tai jättämään tekemättä julkisen vallan käyttöä sisältävän virkatoimen, 2) muuten käyttää tai uhkaa käyttää väkivaltaa sellaisen virkatoimen johdosta

sitä suorittavaa virkamiestä vastaan tai 3) käyttää väkivaltaa virkamiestä tai häneen 15 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetussa suhteessa olevaa henkilöä vastaan costaakseen sellaisen virkatoimen, on tuomittava virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta tuomitaan myös se, joka menettelee 1 momentissa mainitulla tavalla sitä kohtaan, joka virkamiehen pyynnöstä tai suostumuksella avustaa virkamiestä julkisen vallan käyttöä sisältävässä virkatoimessa”. (Rikoslaki 1998).

”Jos virkamiehen väkivaltainen vastustaminen, huomioon ottaen väkivallan tai uhkauksen vähäisyys taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen lieventävien asi-anhaarojen vallitessa tehty, rikoksenteijä on tuomittava *virkamiehen vastustamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi”. (Rikoslaki 1998).

Veropetos. ”Joka 1) antamalla viranomaiselle verotusta varten väärän tiedon veron määräämiseen vaikuttavasta seikasta, 2) salaamalla verotusta varten annetussa ilmoituksessa veron määräämiseen vaikuttavan seikan, 3) veron välttämistarkoituksessa laiminlyömällä verotusta varten säädetyn velvollisuuden, jolla on merkitystä veron määräämiselle, tai 4) muuten petollisesti, aiheuttaa tai yrittää aiheuttaa veron määräämättä jättämisen tai sen määräämisen liian alhaiseksi taikka veron aiheettoman palauttamisen, on tuomittava veropetoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi”. (Rikoslaki 2019). Teonkuvauksina myös lievä ja törkeä veropetos.

Bruttokansantuote (BKT). Bruttokansantuote on tietyllä alueella ja tietyllä ajanjaksolla mitattu tuotettujen tavaroiden ja palveluiden arvo. BKT ilmoitetaan yleisesti henkeä kohden, ilmaisten yhden henkilön keskimäärin tuottamien palveluiden ja tavaroiden arvon. Siten saadaan yleiskuva ihmisten keskimääräisestä tuotantokyvystä ja rahallisesta elintasosta. Eri maiden elintaso on helppo verrata BKT:n avulla (maailmantalous.net, 2013).

Maahanmuuttaja. Väestöliiton mukaan maahanmuuttajilla tarkoitetaan tutkimuksissa ja tilastoissa yleensä sellaista ulkomaan kansalaista, joka on muuttanut Suomeen ja aikoo asua maassa pidempään. Ns. toisen polven maahanmuuttajana voidaan viitata henkilöön, jonka toinen tai molemmat vanhemmat ovat muuttaneet Suomeen, mutta joka itse on syntynyt Suomessa (Väestöliitto 2018).

3 Tutkimuksen viitekehys

Tutkimuksen viitekehystenä toimii alkuperäisen aiheen keskiössä ollut Tilastokeskuksen raportti Taloustilanteen vaikutuksesta rikollisuuteen. Poliisien resurssia käsitellessä viitekehystistä parhaiksi osoittautuivat Sisäministeriön ja poliisin resurssien ja poliisitoimen palvelujen laadun tasosta ja kehityksestä, Poliisin pitkän aikavälin henkilöstötarpeiden suunnitelma, Valtion selonteko sisäisestä turvallisuudesta ja Sisäisen turvallisuuden strategia.

3.1 Taloustilanteen vaikutus rikollisuuteen

Ensimmäisenä viitekehyksenä tutkimukselle ovat neljännesvuosittaiset rikostilastot vuosilta 1991 - 2014. Aloitusta osuu vuoteen 1991, koska tuolloin astui voimaan laki rikoslain kokonaisuudesta (Rikoslaki 769/90). Lain muutoksen myötä vertailtavuus joidenkin rikosten osalta aikaisempiin vuosiin katkesi. Väestönkasvun huomioimiseksi rikosluvut on vertailussa suhteutettu 100 000 asukkaaseen. Rikollisuuteen vaikuttavat myös lainsäädännössä ja yhteiskunnassa tapahtuneet muutoksen tarkasteluajanjakson aikana. Internetin ja maksukorttien myötä rikollisuus on lisääntynyt petosrikollisuuden osalta. Rikosten ilmituloon vaikuttaneita asioita on vuosien aikana muuttunut. Niitä mainitakseni julkisten tilojen valvonta joko henkilötasolla tai teknisesti, ilmoitusherkkyys rikoksista, alkoholin kulutus sekä muut päihteet, mutta myös monet muutkin asiat (Haapakangas 2016).

Haapakankaan työssä käytetään kolmea muuttujaa kuvaamaan talouden tilaa. Yhtenä muuttujana käytetään muutosta bruttokansantuotteessa prosentteina verrattuna edelliseen neljännekseen. Toisena on vuosimuutos prosentteina neljänneksen tarkkuudella kuluttajahintaindeksissä. Kolmantena muuttujana on tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen työttömyysaste neljänneksittäin. Inflaatiota, eli kuluttajahintaindeksin vuosimuutosta on käytetty yleisesti taloustieteessä talouskehityksen mittaria, vaikka ei olekaan helppoa ajatella yhteyttä normaalin inflaation ja rikollisuuden välillä (Haapakangas 2016).

3.2 Tarkastellut rikosnimikkeet

Taulukko 1 Tarkastellut rikosnimikkeet

Kaikki rikokset	Kaikki tietoon tulleet rikoslakirikokset ja muut rikkomukset, mutta ei liikenneturvallisuuden vaarantaminen, liikennepako tieliikenteessä (RL 23:1,11) liikenneriikkomus, tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkominen, ajoneuvorikkomus (TLL 103, 105a)	Tilastokeskuksen statfin-taulukoissa kohta 1) Kaikki rikokset
Huumausainerikokset	Rikoslaki 50:1-4	
Varkausrikokset	Rikoslaki 28:1-3	
Kavallukset	Rikoslaki 28:4-6	
Petos	Rikoslaki 36:1-3	
Maksuvälinepetos	Rikoslaki 37:8-11	
Veropetos	Rikoslaki 29:1-3	
Pahoinpitelyt	Rikoslaki 21:5-7	
Virkamiehen (väkivaltainen) vastustaminen, haitanteko virkamiehelle	Rikoslaki 16:1-3	

Toisena merkittävänä viitekehyksenä on Palkansaaajien tutkimuslaitoksen Matti Karin työstämä tutkimus Sisäministeriön ja poliisin resurssien ja poliisitoimen palvelujen laadun tasosta ja kehityksestä. Kyseisessä tutkimuksessa tarkastellaan Sisäasiainministeriön ja erityisesti sen poliisiosaston menojen kehitystä. Karin mukaan riittämättömät resurssit voivat vaikuttaa poliisien jaksamiseen, työtehtävien kasautumiseen, poliisin palveluiden laatuun ja poliisin alueelliseen saatavuuteen (Kari 2017, 6).

Kolmantena viitekehyksenä toimii Sisäasiainministeriön (2009) raportti ”Poliisi 2020 - Poliisin pitkän aikavälin henkilöstötarpeiden suunnitelma”. Se avaa hyvin miten poliisin resursseja on perusteltu vuosille 2011 - 2020. Tavoitteena kyseisellä työryhmällä on ollut selvittää päätöksenteolle perusteita poliisin resurssitilanteen vakiinnuttamiseksi ja aikaansaada vuoteen 2020 ulottuva henkilöstösuunnitelma. Suunnitelma on perustunut poliisin tehtävien määrän, uhkakuvien ja toimintaympäristön muutosten kehittymisen arviointiin sekä viranomaisten väliseen nykyiseen työnjakoon, sisältäen ehdotuksia myös muista työnjakovaihtoehdoista (Poliisi 2020, 2009).

Näiden lisäksi olen tutustunut Valtion selontekoon sisäisestä turvallisuudesta (2016) ja sen jatkeeksi kirjattuun Sisäasiainministeriön Sisäisen turvallisuuden strategiaan (2017).

3.3 Tutkimusmenetelmät

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2010, 3) mukaan tutkimusenteko on samalla monin tavoin ongelmallista, mutta kiinnostavaa ja kiehtovaa. Olen samaa mieltä. Tämän työn materiaaleihin tutustuminen on ollut ja on edelleen kiinnostavaa. Itselleni ongelmallista on ollut löytää oikea, tutkimukseeni soveltuva menetelmä. Tuntuu kuin useampi menetelmä soveltuisi aihepiiriin käsittelyyn ja näin varmaan onkin. Luultavasti ilman edellä mainittujen henkilöiden kirjoittamaa teosta ”Tutki ja kirjoita”, kokisin tämän tutkimuksen tekemisen vieläkin haastavammaksi, ellen peräti ongelmalliseksi.

Tutkimus perustuu jo olemassa olevaan materiaaliin. Tarkastelu sisäministeriön ja poliisin resurssien ja poliisitoimen palvelujen laadun tasosta ja kehityksestä (Kari, 2017) ja Taloustilanteen vaikutus rikollisuuteen (Haapakangas, 2016) ovat itsenäisinä kvantitatiivisia tutkimuksia. Hirsjärven ym. (2010) mukaan kvantitatiivista tutkimusta käytetään melko paljon yhteiskunta- ja sosiaalitieteissä ja sen alkujuuret ovatkin luonnontieteissä. Menettelytavoista monet tutkimukselliset ovatkin samantapaisia näillä tieteenaloilla. Tutkimusmenetelmistä kvantitatiivinen tutkimus soveltuu parhaiten tähän työhön. Perusteena on materiaalin muoto, eli ennalta tehdyt ja käytettävissä olevat dokumentit. Keskeistä kvantitatiivisessa tutkimuksessa ovat aiempien tutkimusten johtopäätökset, aikaisemmat teoriat, määritellä käsitteet ja esittää hypoteesit, suunnitella havaintoaineiston kerääminen ja että ne sopivat numeeriseen mittaamiseen, muuttujien saattaminen taulukkomuotoon ja tehdä päätelmiä havaintoaineiston

tilastolliseen analysointiin perustuen, mm. tulosten merkitsevyyden tilastolliseen testaukseen ja tulosten kuvailuun prosenttitaulukoiden avulla (Hirsjärvi ym. s 140).

3.4 Dokumenttianalyysi

Materiaalin puolesta myös dokumenttianalyysi soveltuu tähän tutkimukseen. Dokumenttianalyysillä tarkoitetaan todennettavissa olevan kaiken sellaisen, jota ei saa kokoon välittömien, suorien ja havaintojen teolla, usein sosiaalisia tekijöitä sisältävän tutkimusaineiston analyysiä. Luonteeltaan se voi olla käsinkirjoitettuja, suullisia tai painettuja selontekoja niistä toimista, tai konkreettista tulosten tallentamista. Tähän analyysimenetelmien ryhmään myös historiantutkimus kuuluu itsestään selvästi. Kun tutkittava ilmiö on uusi eikä vielä tiedetä mitään sen keskeisistä kysymyksistä, silloin valmiit dokumentit ovat usein erittäin antoisia esitutkimusten suorittamiseen. Tällöin on hyvä katsoa, mitä on aikaisemmin saatu selville ja miten muut ovat menettelleet. Lähdekritiikki on otettava huomioon käytettäessä dokumenttianalyysiä. Analyysin luotettavuustarkastelussa se on välttämätöntä (Anttila, P. 1998).

3.5 Tutkimuksen rajaukset

Aihe on jo itsessään laaja, joten rajaan sen edellä mainittuihin Haapakankaan (2016) esittamiin rikosnimikkeisiin. Haapakankaan tutkimus keskittyy vuosiin välille 1991-2014. Aikaväli on valittu käytössä olevan materiaalin mukaisesti. Poliisin resurssien osalta tarkasteltava materiaali (Kari 2017) keskittyy vuosiin 1990-2017. Aikavälien puolesta näitä em. materiaaleja pystyy hyödyntämään rinnakkain melko hyvin.

Aiheeseen liittyy läheisesti myös sosiaalisten palveluiden käyttäjien yhteys, mutta rajaan sosiaalipalvelujen käytön tämän työn ulkopuolelle. Aihe itsessään antaisi mahdollisuuden laatia itsenäisen tutkielman.

Mainitsin jo johdannossa ulkomaalaisten ja maahanmuuttajien tekemät rikokset. Maahanmuuton päätökset ja vaikutukset ovat tälläkin hetkellä keskiössä. Naapurimaassa Ruotsissa maahanmuuton tuomat ongelmat ravisuttavat valtiota, samoin kotimaassamme paljon julkisuutta saaneet maahanmuuttajien tekemät seksuaalirikokset. Nämä vain yhtenä esimerkkinä. Ulkomaalaiset syyllistyvät moniin aiheena olevista rikoksista. En jaottele rikoksia kantaväestön tai maahanmuuttajien mukaan, vaan keskityn aiheen pohdintaan kokonaisuutena. Osa rikoksista ovat syyllistyneet ulkomaalaiset ja maahanmuuttajatkin.

3.6 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksissa tulosten pätevyys ja luotettavuus vaihtelevat huolimatta siitä, että virheiden syntymistä pyritään välttämään. Siitä johtuen tutkimuksen luotettavuutta pyritään arvioimaan kaikissa tutkimuksissa. Reliaabelius tarkoittaa tutkimuksen mittaustulosten toistettavuutta, kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tutkimuksen arviointiin liittyy myös toinen käsite, validius (pätevyys). Sillä tarkoitetaan tutkimusmenetelmän tai mittarin kykyä mitata juuri

sitä, mitä oli tarkoituskin mitata. Tutkimuksen pätevyyttä ja luotettavuutta tulisi jollakin tavalla arvioida (Hirsjärvi ym., 2009, 231).

4 Poliisi

Poliisitoimintaa ohjaa Valtioneuvosto hallitusohjelmaan sisältyvien tavoitteiden ja valtioneuvoston hyväksymien periaatepäätösten avulla. Organisaationa poliisi on tulosohjattu, poliisin toimialan valvonnasta ja ohjauksesta vastaa Sisäministeriö. Poliisin toiminnan tuloksia seurataan ja arvioidaan valtiokonsernin osana. Organisaationa poliisi on kaksiportainen. Operatiivista poliisitoimintaa johtaa ja ohjaa Sisäministeriön alainen Poliisihallitus. Poliisilaitokset ja poliisin valtakunnalliset yksiköt toimivat suoraan Poliisihallituksen alaisuudessa, Poliisihallituksen vastatessa poliisin yksiköiden tulosohjauksesta. Valtakunnallisia yksiköitä ovat Poliisiammattikorkeakoulu ja Keskusrikospoliisi. Näistä Keskusrikospoliisi on erikoistunut ammattimaisen ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan. Poliisikoulutukseen rekrytoinnista ja opiskelijavalinnoista, johtamiskoulutuksesta, täydennyskoulutuksesta, tutkintokoulutuksesta ja poliisialan kehittämis- ja tutkimustoimesta vastaa Poliisiammattikorkeakoulu (Poliisi 2018).

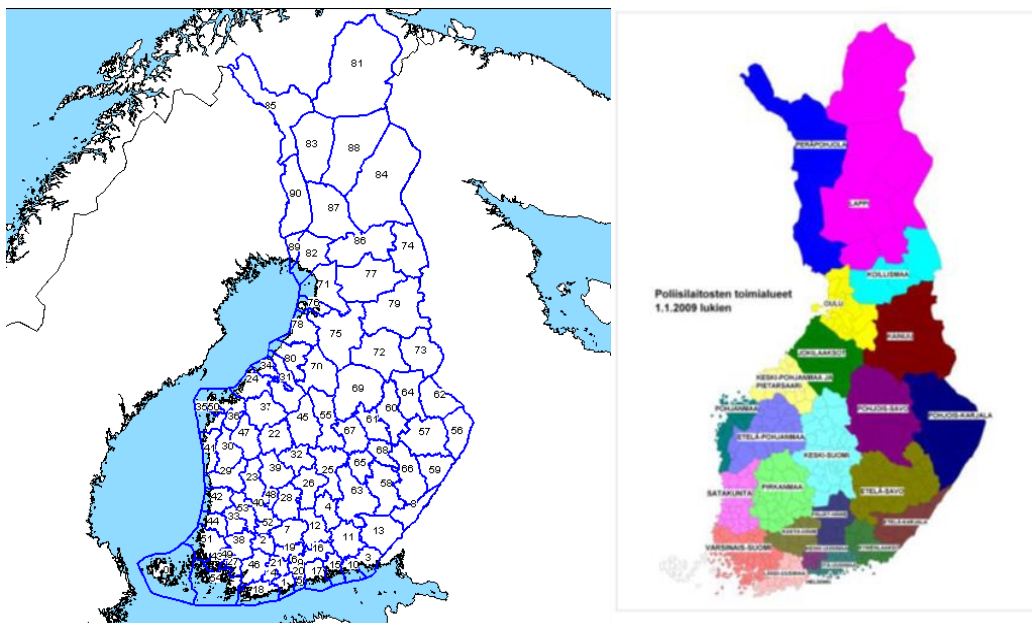
Paikallispoliisissa on 11 poliisilaitosta (kuva 1). Palveluverkkona paikallispoliisilla on pääpoliisiasemia, poliisiasemia, poliisin palvelupisteitä ja yhteispalvelupisteitä (Poliisi 2018).



Kuva 1 Nykyiset poliisilaitosalueet (Poliisi 2018).

4.1 Muutokset poliisissa

Tutkielman tarkasteluajankohtana poliisi organisaationa on kokenut useita muutoksia. Kihlakuntaudistuksen myötä 1996 luovuttiin nimismiesjärjestelmästä ja poliisipiirien määrää vähennettiin (kuva 2) 233:stä 90:ään (HE 129/1995). Samalla poliisitoimesta erotettiin sekä ulosotto-, että syyttäjätöimet. Poliisin hallintorakennemuutos (PORA I) vuonna 2009 vähensi poliisilaitosten määrää (kuva 2) edelleen 24:een (HE 72/2006).



Kuva 2 Poliisilaitosmäärä ennen vuotta 2009 ja vuodesta 2009 lähtien.

Selvyyden vuoksi mainitsen seuraavan hallinnollisen vaiheen (PORA II), jolloin 2010 perustettuun Poliisihallitukseen siirtyi sisäasiainministeriön ylijohdanto. Tällä siirrolla ei ollut vaikutusta poliisiasemien määrään, vaan poliisin hallintorakennetta uudistettiin perustamalla kaksiporainen ohjaus- ja johtamismalli (HE 58/2009).

Poliisin hallintorakenteen seuraava vaihe (PORA III) vähensi poliisilaitosten määrää 24:stä nykyiseen 11:een (kuva 1) (HE 15/2013).

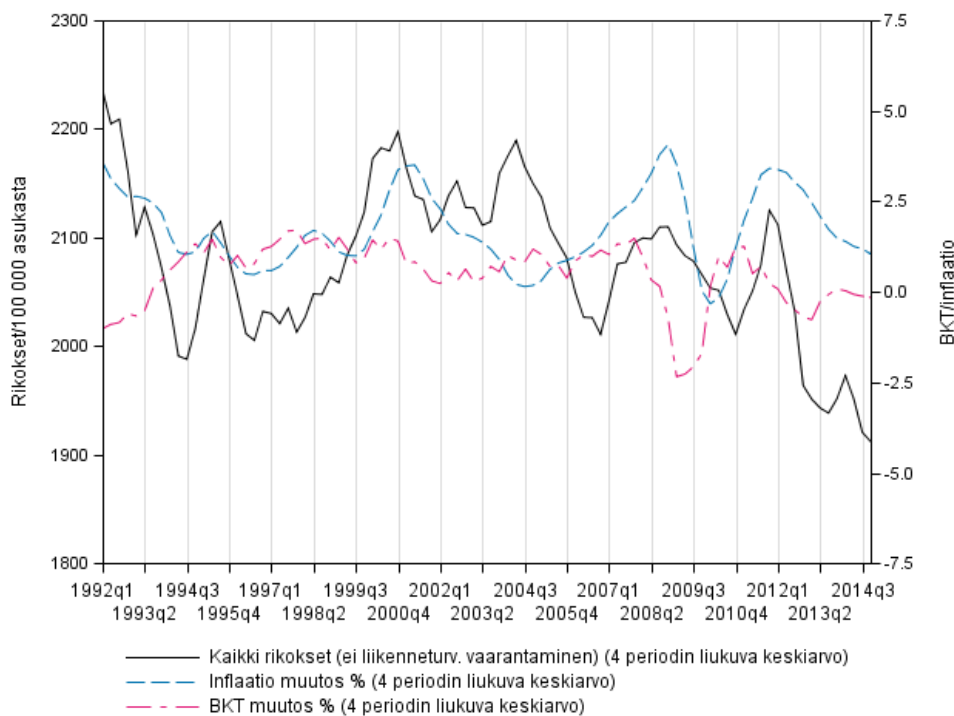
5 Taloustilanteen vaikutus rikollisuuteen

Aikasarjoja tarkastellaan neljännesvuosittain ja vaihtelu niissä on erittäin suurta. Visuaalisen tarkastelun helpottamiseksi otetaan aikasarjoista neljän periodin liukuva keskiarvo. Vuonna 2008 tehty rikos ilmenee vuonna 2010, joten kirjataan se rikokseksi vuodelle 2010 jolloin se on tullut ilmi. Kirjaamismenettelyllä ei ole juurikaan vaikutusta varkaus- ja pahoinpitelyrikoksiin. Sen tyyliset rikokset ilmoitetaan yleensä välittömästi. Sen sijaan esimerkiksi petosrikollisuudessa vaikutus voi olla suurempi (Haapakangas 2016).

5.1 Kaikki rikokset, pois lukien liikenne-rikokset

Visuaalisesti tarkastellen kaaviokuvassa kaikista rikoksista (kuva 3), ottamatta lukuun liikenne-rikoksia, inflaation, bruttokansantuotteen (BKT) ja rikosten välillä ei ole nähtävissä selkeää yhteyttä. BKT:n ja rikollisuuden muutosten kehitty samansuuntaisesti, vaikkakin pienellä viiveellä vuoden 2007 jälkeen. Rikollisuuden taso on ollut pääosin laskeva vuoden 2011 jälkeen. Vuoden 2011 jälkeen rikollisuuden kasvun taustalla voidaan tulkita olevan hieman parempi taloussuhdanne vuosina 2010 - 2011. Työttömyysasteen nousu vuoden 2008 jälkeen näyttää pienellä viiveellä lisäävän kokonaisrikollisuutta ja vastaavasti työttömyyden lasku vähentävän rikollisuutta (Haapakangas 2016).

Tarkasteluajankohdan alkuvuosina vuodesta 1991 kaikkien rikosten lukumäärä laski ja säilyi vähäisempänä alkaen taas kasvaa vuodesta 1998. Edellä mainitun ajankohdan välillä tapahtui hetkellinen nousu vuoden 1995 kohdilla. Samaan aikaan BKT kasvoi vuodesta 1991 vuoteen 1994 ja jatkoi siitä melko tasaisena vuoteen 2007, jolloin tuli aiemmin mainittu selkeä notkahdus (Haapakangas 2016).

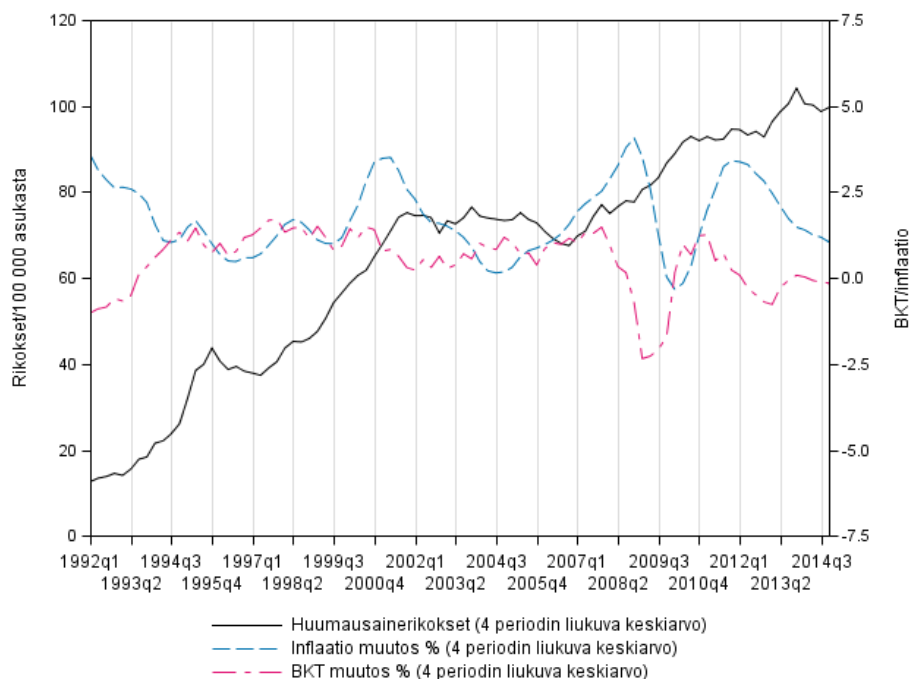


Kuva 3 Kaikki rikokset pl. ei tieliikenne-rikokset (Haapakangas 2016).

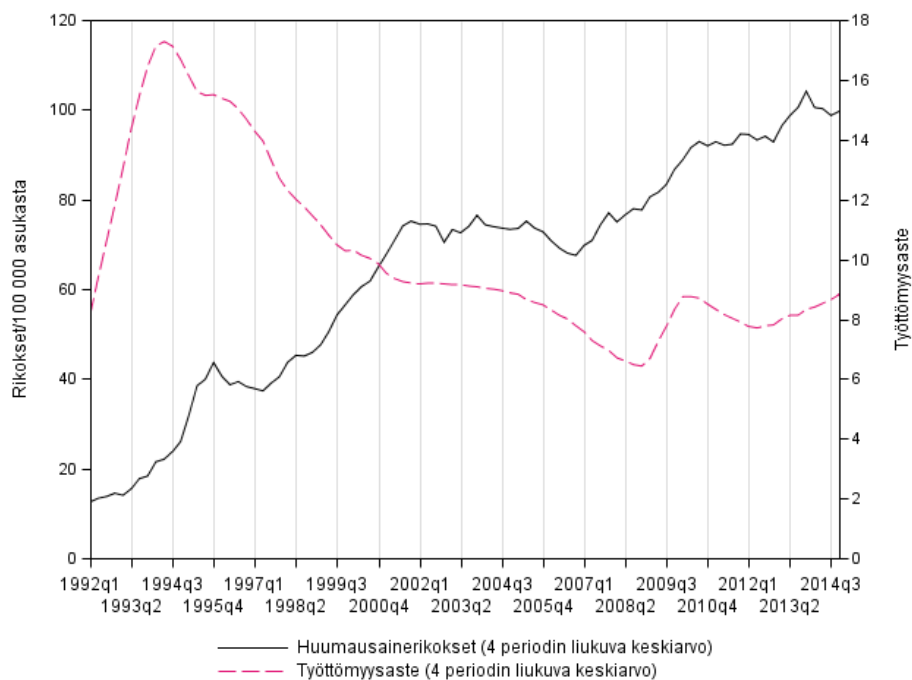
5.2 Huumausainerikokset

Visuaalisesti tarkasteltuna huumausainerikoksissa yhteyttä inflaatioon, bruttokansantuotteen ja työttömyyteen ei näy (kuvat 4 ja 5). Siihen saattaa vaikuttaa huumausainerikosten huomattava lisääntyminen 2000-luvulla (Haapakangas 2016). Kuten Haapakangas (2016) on

todennut, yhteyttä myöskään työttömyysasteen kanssa ei ole havaittavissa. Huumausainerikoksista puhuttaessa liitin peräkkäin vertailut sekä inflaation ja BKT:n kanssa, sekä erikseen työttömyysasteen kanssa.



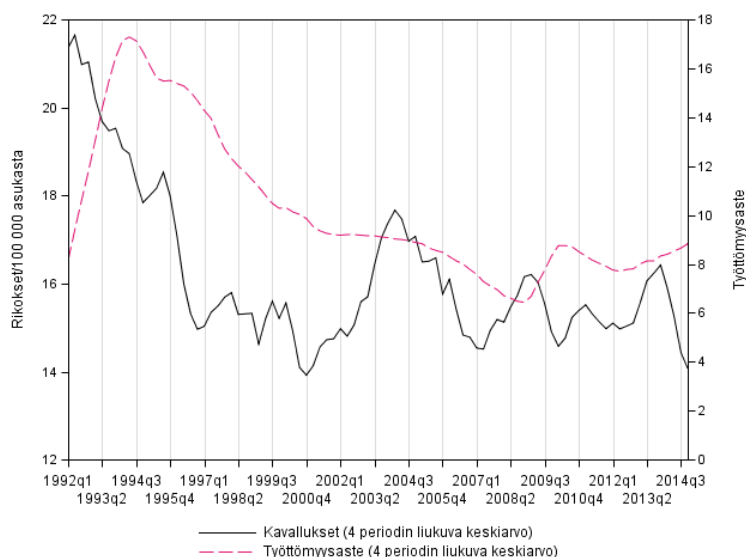
Kuva 4 Huumausainerikokset, bruttokansantuote ja inflaatio (Haapakangas 2016).



Kuva 5 Huumausainerikokset ja työttömyysaste (Haapakangas 2016).

5.3 Kavallukset

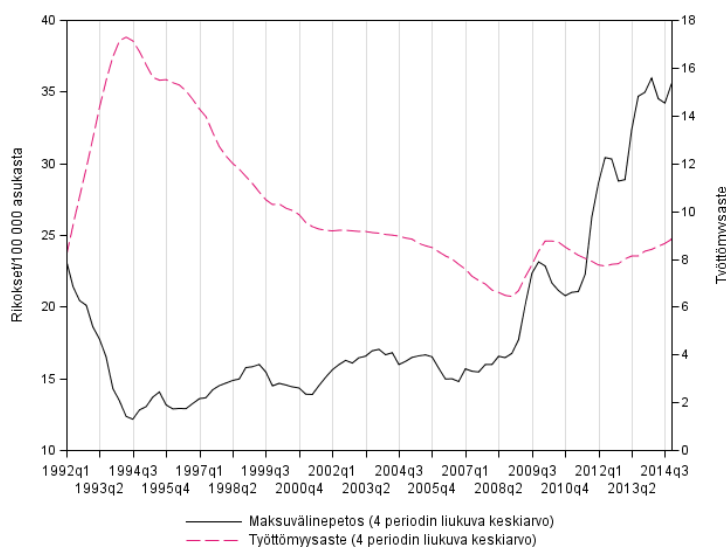
Visuaalisesti tarkasteltuna kavallusrikosten jana (kuva 6) näyttäisi seuraavan inflaatiokehitystä, kuitenkin usean periodin viiveellä. Finanssikriisi ja työttömyyden kasvu vuoden 2008 jälkeen näyttää lisänneen kavalluksia. Vastaavasti kavalluksia vähentävä vaikutus on ollut finanssikriisin jälkeisellä työttömyysasteen laskulla (Haapakangas 2016).



Kuva 6 Kavallukset ja työttömyysaste (Haapakangas 2016).

5.4 Maksuvälinepetos

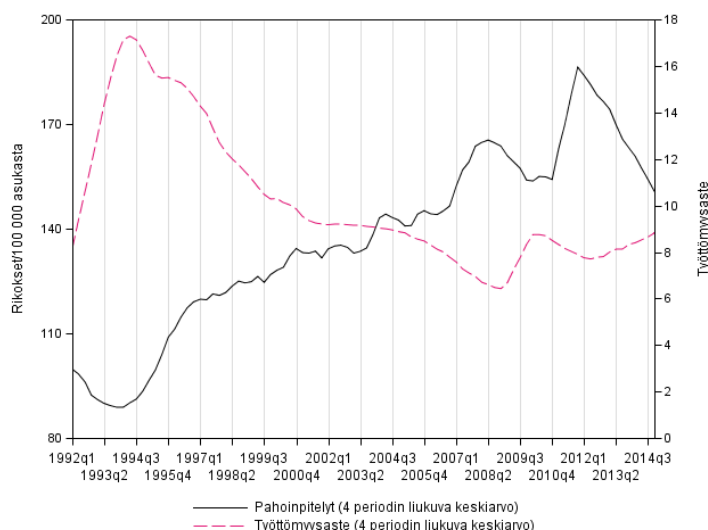
Visuaalisesti tarkasteltuna 2000-luvun alkupuolella maksuvälinepetokset (kuva 7) seurailevat inflaatiokehitystä (Haapakangas 2016).



Kuva 7 Maksuvälinepetos ja työttömyysaste (Haapakangas 2016).

5.5 Pahoinpitely

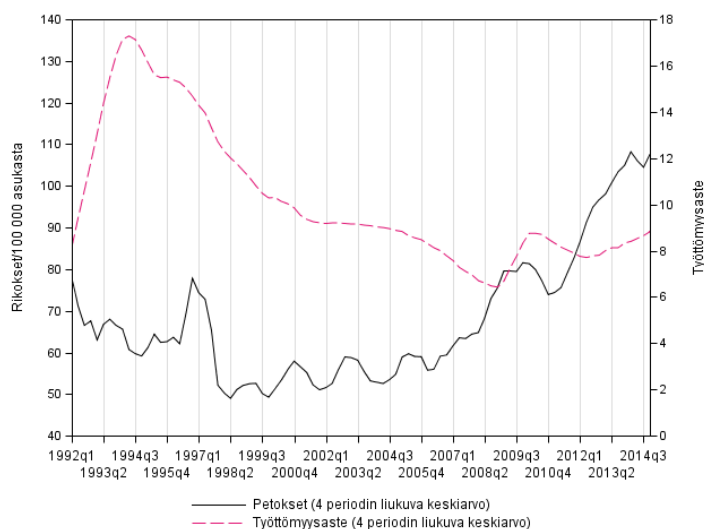
Visuaalisesti tarkasteltuna bruttokansantuotteen ja inflaation laskiessa pahoinpitelyiden määrä vähenee (kuva 8). Paremmassa taloustilanteessa vastaavasti pahoinpitelyiden määrä lisääntyy. Kirjattujen pahoinpitelyiden osalta vuoden 2001 lainmuutos lisäsi määrää ainakin väliaikaisesti. Se hankaloittaa vuosien 2011-2014 vertailua aiempiin vuosiin. Työttömyysasteen laskiessa näyttäisi pahoinpitelyt lisääntyvän (Haapakoski 2016).



Kuva 8 Pahoinpitelyt ja työttömyysaste (Haapakangas 2016).

5.6 Petos

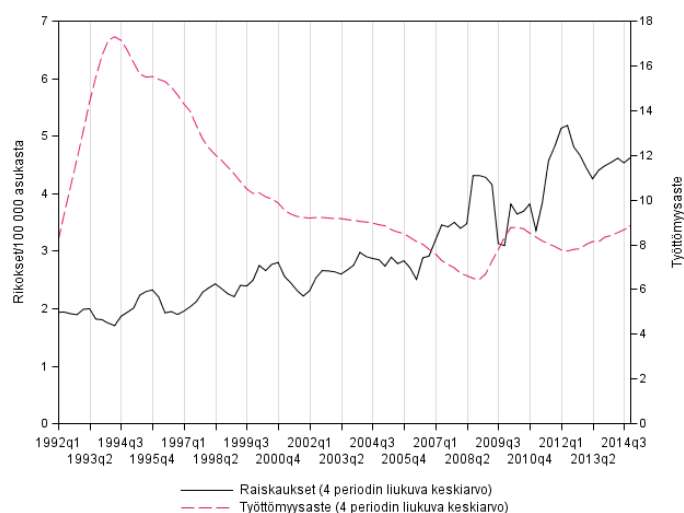
Bruttokansantuotteen laskiessa ja inflaation kasvaessa petokset (kuva 9) puolestaan lisääntyvät etenkin vuosina 1999-2012 (Haapakangas 2016).



Kuva 9 Petokset ja työttömyysaste (Haapakangas 2016).

5.7 Raiskaus

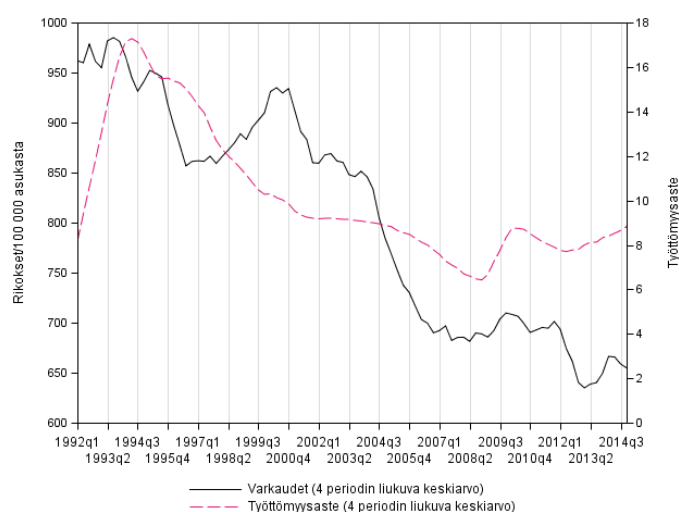
Visuaalisesti tarkasteltuna valittujen talousindikaattorien ja raikausten välillä ei näytä olevan selkeää yhteyttä (kuva 10). Tarkastelua hankaloittaa raikauksien vähäinen määrä, jolloin pienetkin vuosimuutokset ovat prosentuaalisesti suuria (Haapakangas 2016).



Kuva 10 Raiskaukset ja työttömyysaste (Haapakangas 2016).

5.8 Varkaus

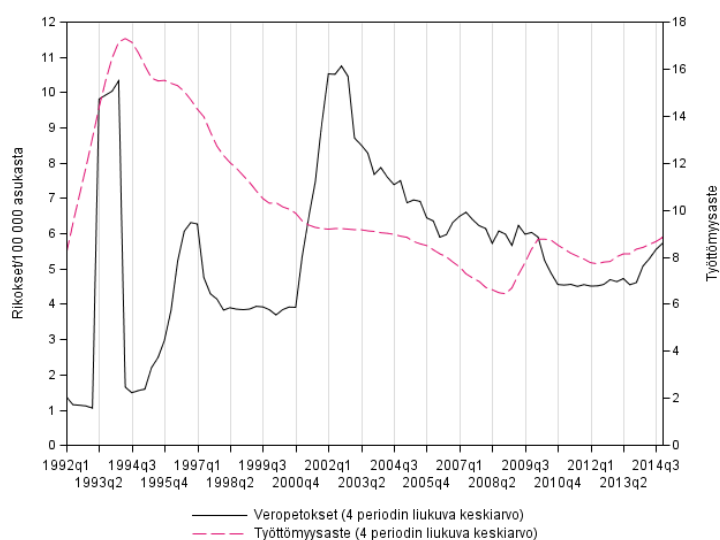
Visuaalisesti tarkasteltuna vuoden 2009 jälkeen varkausrikokset vähenevät viiveellä bruttokansantuotteen laskun jälkeen muutaman periodin viiveellä ja bruttokansantuotteen kasvun myötä vastaavasti lisääntyvän (kuva 11). Varkausrikokset vähenevät työttömyysasteen laskiessa, joten niiden määrä kulkee samaan suuntaan työttömyysasteen kanssa (Haapakangas 2016).



Kuva 11 Varkaudet ja työttömyysaste (Haapakangas 2016).

5.9 Veropetos

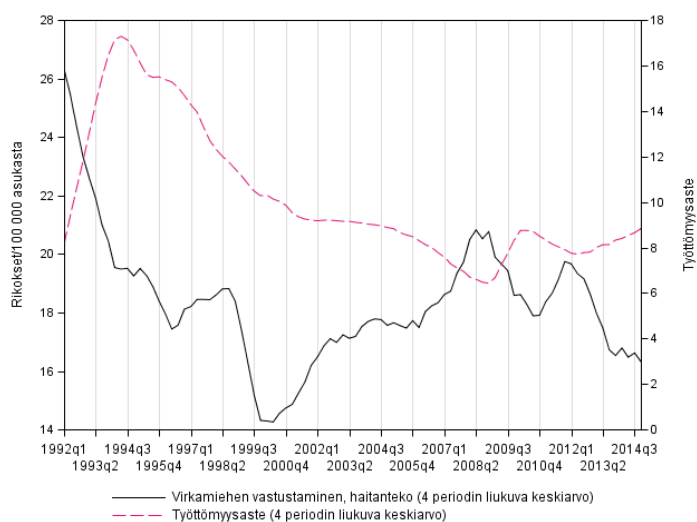
Visuaalisesti tarkasteltuna samaan suuntaan työttömyysasteen kanssa kulkee veropetokset, kylläkin useamman periodin viiveellä (kuva 12). Tarkastelua hankaloittaa veropetosten vähäinen määrä, jolloin pienetkin vuosimuutokset ovat prosentuaalisesti suuria (Haapakangas 2016).



Kuva 12 Veropetokset ja työttömyysaste (Haapakangas 2016).

5.10 Virkamiehen vastustaminen, haitanteko virkamiehelle

Visuaalisesti tarkastellen vuoden 2005 jälkeen alhainen työttömyysaste näkyy korkeampana rikollisuutena ja päinvastoin (kuva 13), epäselvää on inflaation ja bruttokansantuotteen vaikutus (Haapakangas 2016).



Kuva 13 Virkamiehen vastustaminen, haitanteko ja työttömyysaste (Haapakangas 2016).

5.11 Tilastollinen tarkastelu

Rikostyyppistä riippuen rikosaikasarjoissa on enemmän tai vähemmän kausivaihtelua. Aikasarjaregressiomallia (ARIMA) käytetään juuri tämän kausivaihtelun huomioimiseksi. Silmämääräisen tarkastelun ja tilastollisten testien perusteella on kullekin rikostyyppille valittu erikseen sopiva ARIMA -malli. Rikollisuuden muutosta selitetään yksinkertaisen ARIMA -mallin lisäksi työttömyysasteelle, bruttokansantuotteen neljännesvuosimuutoksella ja kuluttajahintaindeksin vuosimuutoksella. Jokaiselle indikaattorille suoritetaan tarkastelu erikseen, eikä yhteisvaikutuksia huomioida (Haapakangas, 2016).

5.11.1 ARIMA -malli

*”ARIMA-mallissa on regressiomalli, jossa nykyisiä havaintoja voidaan kuvata edellisten havaintojen sekä virhetermien avulla. Näin on myös mahdollista ennustaa tulevia havaintoja. Malli on muotoa ARIMA (p,i,q), jossa p on edellinen havainto, i kertoo differensioinnin asteen ja q on virhetermi. Esimerkiksi ARIMA(1,0,1) malli on $y(t)=a + b*y(t-1) + c*e(t-1)$, jossa y on havaittu arvo, e on virhetermi, a on vakio ja b-c ovat kertoimia ja t kuvaa aikaa. Tämän lisäksi malliin voi tuoda muita selittäjiä esimerkiksi työttömyysasteen tai muun laisen aikarakenteen. Oikean ARIMA-mallin valinnassa on noudatettu periaatetta, jossa valitaan niukkaparametrinen, riittävä malli. Toisin sanoen on päädytty mahdollisimman yksinkertaiseen malliin, vaikka jokin moniulotteisempi malli saattaisi toimia hieman paremmin. Aikasarjan tulee olla stationaarinen (sarjan keskiarvo ja varianssi ovat eivät vaihtelee ajassa). Tarvittaessa aikasarja voidaan muuntaa stationaariseksi: esimerkiksi logaritointi parantaa sarjan varianssin vakioisuutta ja differensiointi tasoittaa trendiä. Tässä tarkastelussa sarjojen varianssit on oletettu vakioisiksi” (Haapakangas 2016).*

Esimerkiksi tilanne, miten varkausrikoksiin vaikuttaa muutos työttömyysasteessa, jos inflaatio ja bruttokansantuote pysyvät ennallaan. Vertaillaan myös edellisten periodien inflaation, bruttokansantuotteen ja työttömyysasteen muutoksen vaikutusta, sillä rikollisuudessa muutokset eivät oletettavasti näy heti näissä mittareissa. Mallilla ei pyritä selvittämään rikollisuuden vaikutusta taloustilanteeseen, vaan taloustilanteen vaikutusta rikollisuuteen (Haapakangas 2016).

5.12 Tilastollisen tarkastelun tulokset

Tilastollisen tarkastelun perusteella kuluttajaindeksi, työttömyysaste tai bruttokansantuote näyttäisi vaikuttavan kymmenestä tarkastellusta rikostyyppistä kahdeksaan. Valituilla talousindikaattoreilla ei näyttäisi olevan vaikutusta varkausrikoksiin ja huumausainerikoksiin. Visuaalisen tarkastelun päätelmiin tilastollinen tulos ei aina vastaa. Taloustilanteen muutokset, kuten oletettua, eivät aina heijastu heti rikollisuuteen. Siinä voi olla viivettä. Petosrikosten määrää

laskee korkea työttömyysaste, vaikutus näkyy vasta puolentoista vuoden, eli kuuden neljänneksen päästä (Haapakangas 2016).

Työttömyysasteen nousu vuoden 2008 jälkeen näyttää lisäävän kokonaisrikollisuutta pienellä viiveellä. Vastaavasti työttömyyden lasku näyttäisi vähentävän rikollisuutta (Haapakangas 2016).

5.13 Hyvän taloustilanteen vaikutukset

Virkamiehen vastustamisia, pahoinpitelyitä ja kavalluksia tilastoidaan bruttokansantuotteen kasvaessa enemmän. Viivettä pahoinpitelyissä on tosin miltei vuosi, eli kolme periodia. Kokonaisrikollisuus (kaikki rikokset) nousee korkeamman inflaation aikana. Erityisesti raiskauksia, virkamiehen vastustamisia ja pahoinpitelyitä tilastoidaan enemmän. Veropetoksia lisää vähemmän alhainen kuin korkea työttömyysaste (Haapakangas 2016).

5.14 Huono taloustilanne

Raiskaukset lisääntyvät negatiivisen bruttokansantuotteen neljännesvuosimuutoksen aikana. Kaikkia rikoksia, raiskauksia, pahoinpitelyitä sekä virkamiehen vastustamisia vähentää negatiivinen inflaatio. Korkeaa inflaatiota vähemmän näitä lisää vähemmän alhainen inflaatio. Kokonaisrikollisuutta, virkamiehen vastustamisia, petoksia, pahoinpitelyitä, kavalluksia ja maksuvälinepetoksia vähentää työttömyys, eli näitä rikoksia tilastoidaan alhaisemmalla työttömyysasteella enemmän kuin korkean työttömyysasteen aikana. Muutos taloustilanteessa näkyy viiveellä monissa rikostyypeissä. Tästä esimerkkinä positiivinen neljännesvuosimuutos bruttokansantuotteessa näkyy pahoinpitelyiden kasvuna vasta yli kahdeksan kuukauden päästä, eli kolmen neljänneksen. Mahdollisena selityksenä tälle on se, että bruttokansantuotteen kasvun seurauksena työttömyys yleensä vähenee ja että työttömyysasteen nousu vähentää pahoinpitelyitä (Haapakangas 2016).

Rikollisuuteen taloustilanteen vaikutus voi olla eri viiveillä erilainen. Esimerkiksi varkausrikoksiin työttömyyden vaikutus vaihtelee sen mukaan, kuinka monen neljänneksen takaista työttömyyttä tarkastellaan. Varkausrikoksia lisää yhden ja kahden neljänneksen sekä tarkasteluhetken takainen työttömyysaste, mutta niitä vähentää kolmen neljänneksen takainen työttömyysaste (Haapakangas 2016).

5.15 Ongelmia ja kehitettävää Haapakankaan mukaan

Haapakankaan (2016) mukaan tarkastelussa huomioitiin vain inflaation, työttömyysasteen ja bruttokansantuotteen vaikutukset. Rikollisuuteen voivat vaikuttaa luonnollisesti muutkin tekijät. Sellaisia ovat esimerkiksi teollisuuden tilaukset, väestön ikä- ja sukupuolirakenne, ulkomaalaisten osuus väestöstä, pienituloisten osuus, sekä kaupan liikevaihto. Tilastoituun rikollisuuteen vaikuttavat lisäksi muutokset ihmisten asenteissa ja lainsäädännössä. Esimerkiksi

huumausaineiden viihdekäytön kasvaessa huumausaineen käyttörikkokset ovat lisääntyneet. Viitteitä on siitä, että nykyisin ilmoitetaan raiskausrikkoksia herkemmin kuin 1990-luvulla.

Vaikka vaikutukset voivat olla eri alueilla erilaisia, muutoksia rikollisuudessa tarkasteltiin koko maan tasolla. Työttömyysaste esimerkiksi vaihtelee maakunnittain. Työttömyysaste voi olla samaan aikaan korkeampi esimerkiksi Kainuussa kuin Uudellamaalla. Väestörakenteen muutoksia ei otettu huomioon, vaikka väestönkasvun vaikutus huomioitiin tarkastelussa. Tyypillisiä rikoksentekijöitä ovat nuoret miehet ja 1990-luvun alusta heidän osuutensa väestöstä on laskenut (Haapakangas, 2016).

Tarkempi tarkastelu ja kuukausiaineiston käyttö neljännesvuosiaineiston sijaan olisi todennäköisesti mahdollista löytää paremmin kuvaava malli aikasarjamalleihin. Aikasarjoille pitäisi lisäksi suorittaa parempi stationaarisuustarkastelu. Stationaarisuutta voidaan kuvata siten, että aikasarjan keskiarvo ja vaihtelu ovat likimain samat jokaisessa aikavälin kohdassa. Koko tarkastelu jaksolla kausivaihtelun oletettiin olevan lähes vakio. Aikasarjoissa pyrittiin nyt ottamaan lähinnä huomioon mahdollisesti piilevä trendi. Voisi olla järkevää tehdä kuukausiaikasarjan lisäksi tarkastelu lyhyemmälle aikajaksolle, sillä lainsäädännön ja yhteiskunnan muutokset ovat saattaneet vaikuttaa siihen, miten eri rikostyyppisiin vaikuttaa taloustilanne (Haapakangas, 2016).

6 POLIISI 2020 - Poliisin pitkän aikavälin henkilöstötarpeiden suunnitelma

Sisäasiainministeriö asetti työryhmän 21.2.2008 suunnitelman laatimiseen poliisin pitkän aikavälin henkilöstötarpeista. Kyseinen työryhmä asetettiin selvittämään poliisitoiminnan toteutunutta kehitystä tuolloin viimeisimpien parinkymmenen vuoden aikana. Vaikutukset työmääriin ja resursseihin olivat tarkastelukulmana (Poliisi 2020, 1)

Hallitus määrittää sisäisen turvallisuuden keskeiset toimenpiteet ja tavoitteet poikkihallinnollisesti sisäisen turvallisuuden ohjelmassa Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelman mukaisesti. Työryhmälle annettiin tehtäväksi määrittää poliisin tarvittava resurssitaso, ydintehtävät ja henkilöstö, suorittaa kansainvälinen vertailu poliisin tehtävien ja resurssien kohdentumisesta, tehdä yhteiskunnallinen tulevaisuusarvio ja siihen perustuva arvio poliisin tehtävistä ja toimintaympäristöstä vuodelle 2020, arvioida muiden viranomaisten toiminnan kehittämisen vaikutusta poliisin resurssitarpeisiin sekä tehdä ehdotukset poliisin pitkän aikavälin henkilöstösuunnitelman toteuttamisen jatkotoimenpiteiksi (Poliisi 2020, 5). Tavoitteena työryhmällä on ollut selvittää perusteita päätöksenteolle poliisin resurssitilanteen vakiinnuttamiseksi ja aikaansaada vuoteen 2020 ulottuva henkilöstösuunnitelma (Poliisi 2020, 8). Tavoitteen on ollut hallitusohjelman mukaisesti valtion toiminnan tehokkuuden ja tuottavuuden lisääminen. Poliisin tehtävien voidaan arvioida lisääntyneen nettomäärältään 1 500-2 000 henkilötyövuoden verran viimeisimmän parinkymmenen vuoden aikana tapahtuneiden toimintaympäristömuutosten vuoksi. Lisääntyneistä tehtävistä huolimatta poliisin virkojen määrä ei

ole kuitenkaan lisääntynyt. Huippu henkilöstömäärässä saavutettiin vuonna 2004, sen jälkeen poliisimiesten määrä on vähentynyt (Poliisi 2020, 9).

Poliisien määrä on lisääntynyt vuoden 1995 jälkeen monissa Suomen kaltaisissa eurooppalaisissa maissa. Poliiseja on Suomessa merkittävästi vähemmän suhteutettuna asukaslukuun kuin useissa Suomen kaltaisissa maissa. Toisin kuin muissa pohjoismaissa, joissa poliisien suhteellinen määrä on lisääntynyt, suhteellinen kehitysmäärä Suomen poliisissa on ollut vähenevä (Poliisi 2020, 10). Näkemykset, jotka koskevat tulevaisuutta, täytyy perustaa nykyisiin arvoihin ymmärtäen, ettei ole vain yhtä tulevaisuutta vaan useita mahdollisia. Tulevaisuuden kehitystrendejä ei voi johtaa pelkästään historiallisesta kehityksestä, koska poliisin toiminta ei muutu lineaarisesti. On osattava nähdä muutostrendejä ja tulevaisuuskuvia, joihin on vaikuttava ja varauduttava (Poliisi 2020, 11). Vuoden 2020 poliisin asiakkaat ovat vielä kouluissa ja päiväkodeissa. Muutokset väestöpohjassa, maahanmuutto ja ikääntyminen muokkaavat vuoteen 2020 mennessä suomalaista yhteiskuntaa voimakkaasti (Poliisi 2020, 12).

6.1 Tuottavuus

Viimeisimmän kymmenen vuoden aikana poliisin hoitamien hälytystehtävien määrä on kasvanut 32 %. Poliisin resurssit hälytystehtävien hoitamisessa eivät ole tänä aikana lisääntyneet, joten tuottavuus on parantunut. Ellei puututa ennalta estävin toimenpitein kehityskulkuun, saattaa hälytystehtävien määrä kasvaa edelleen (Poliisi 2020, 13). Vuoteen 1990 saakka poliisin tietoon tulleiden rikosten määrä kasvoi, sen jälkeen rikosten määrä 1990 -luvun ajan väheni. 2000 -luvulla rikollisuuden jälleen lisääntyessä vasta vuonna 2008 ylitettiin vuoden 1990 rikosten määrä. Siten viimeisimmän 18 vuoden aikana rikosten lukumäärällä mitattuna poliisin työmäärä ei ole muuttunut huonompaan suuntaan. Rakenteelliset muutokset rikollisuudessa ovat kuitenkin lisänneet poliisin työmäärää. Teknisten apuvälineiden ja tutkinnan tehostaminen perinteisissä päivittäisrikoksissa on toisaalta parantanut rikosten selvittämistä. Tilastoista ilmeneviin rikosmääriin vaikuttaa kansalaisten ilmoitusaktiivisuus, jonka noustessa suurempi osa rikoksista ohjautuu poliisin selvitettäväksi. Vaikka rikollisuuden määrä ei kasvaisikaan, poliisin työmäärä kasvaa (Poliisi 2020, 14). Muiden viranomaisten toiminnan kehittämisen vaikutusta poliisin resurssitarpeisiin arvioitaessa tulee ottaa huomioon, että kaikkien viranomaisten liikkumavaraa kaventaa valtion tuottavuusohjelma (Poliisi 2020, 16).

6.2 Poliisin henkilöstötarve vuonna 2020

Sisäministeriössä on useita osastoja, joista tässä työssä keskitytään vain poliisiosastoon. Poliisitoimen ja Sisäministeriön resurssien tasoa ja kehitystä tarkastellaan henkilöstöresurssien ja menojen avulla. Nämä tarkastellaan myös suhteessa bruttokansantuotteeseen ja asukaslukuun (Kari 2018, 7).

Sisäministeriön menot on muunnettu Tilastokeskuksen elinkustannusindeksiin perustuvalla raharvokertoimella reaalisiksi (Kari 2017, 8). Vuoteen 2015 saakka Poliisiosasto on ollut

sisäministeriön suurin osasto ja vuosina 1990 - 2015 sen menot olivat keskimäärin noin 58 prosenttia sisäministeriön menoista (Kari 2017, 9).

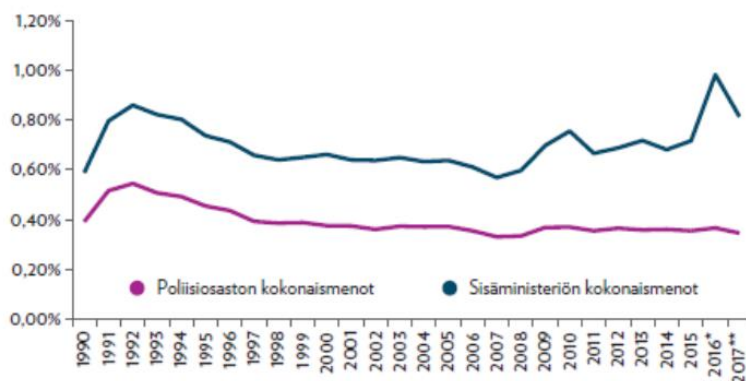
Suomen väkiluku kasvoi vuosien 1990 ja 2015 välillä noin 10 prosenttia. Reaaliset kokonaismenot Sisäministeriön asukaslukuun suhteutettuna (kuva 14) kasvoivat tuolloin noin 67 prosenttia, eli 164 eurosta 274 euroon (Kari 2017, 11).



Kuva 14 Sisäministeriön menot 1990 - 2017 vuoden 2015 hinnoin, milj. € (Kari 2017).

6.3 Poliisiosaston menot

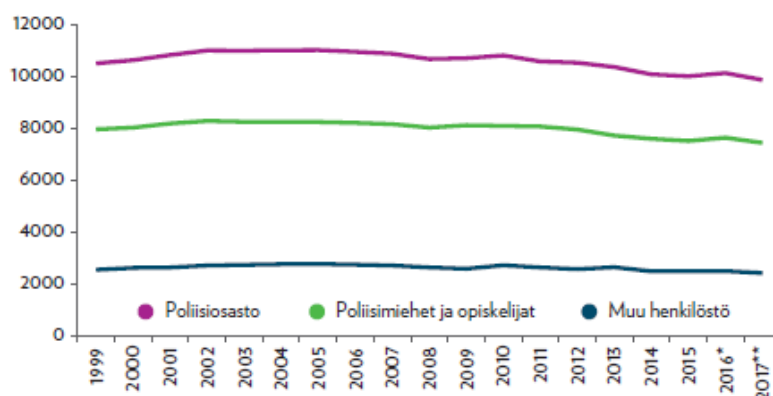
Tarkasteltaessa poliisiosaston kokonaismenoja suhteessa BKT:een 1990-2015 (kuva 15), huomataan että kokonaismenot vuonna 2015 oli matalammat kuin vuonna 1990. Vuonna 1992 poliisitoimen menojen suhde BKT:een kasvoi vauhdikkaasti ja saavutti huipun. Saavutettuaan huipun 1992, kääntyi suhde melko nopeaan laskuun, laskun tasoittuen vuoden 1997 kohdalla (Kari 2017).



Kuva 15 Poliisiosaston kokonaismenot suhteessa BKT:een 1990 - 2015 (Kari, 2017).

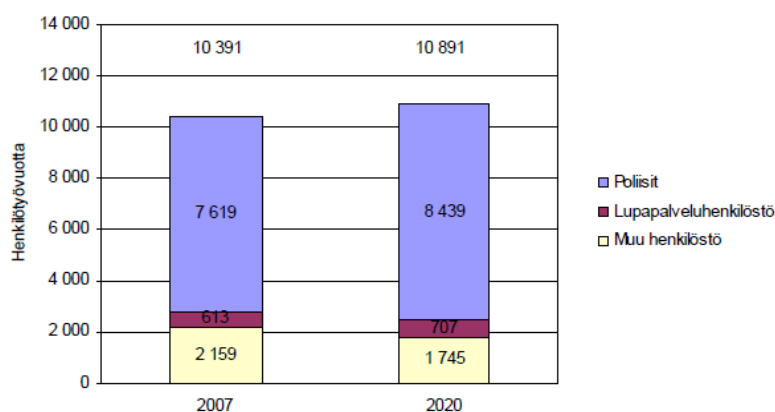
Vuosien 1999 ja 2005 välillä poliisiosaston henkilöstön määrä (kuva 16) kasvoi 10 503 henkilöstä 11 016 henkilöön. Henkilöstön määrä on laskenut vuodesta 2005 ja poliisiosaston

henkilöstön määrä oli 10 007 vuonna 2015. Poliisiopiskelijoiden ja poliisimiesten määrä on vaihdellut 8 283 ja 7 516 välillä. Poliisin henkilöstön määrän lasku suhteutettuna asukaslukuun on ollut suhteellisen voimakasta. 100 000 asukasta kohden oli 203 poliisia vuonna 1999, mutta vuonna 2015 poliisien määrä 100 000 asukasta kohden oli laskenut lukuun 182 (Kari 2017).



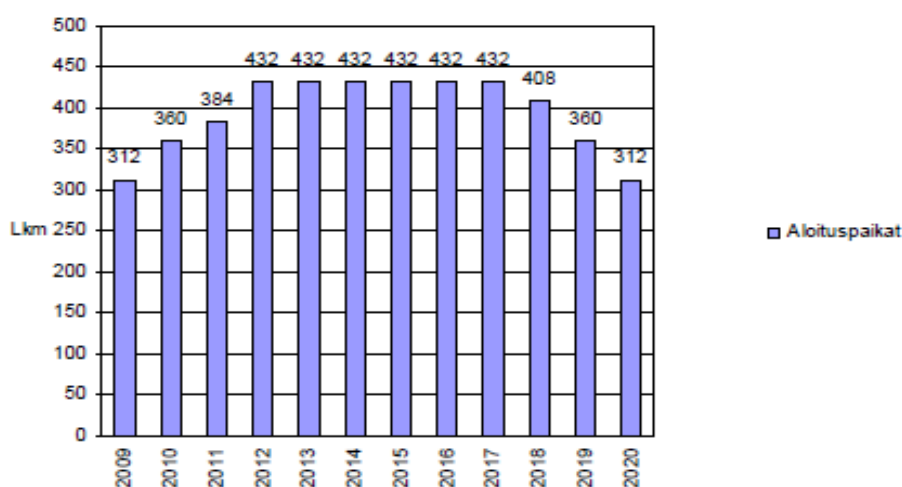
Kuva 16 Poliisiosaston henkilöstö 1999 - 2017 (Kari, 2017).

Poliisin resurssitarpeen kehityksestä vuoteen 2020 mennessä työryhmä on hahmotellut mahdollisen arvion. Henkilöstötarve -esityksensä vertailuvuodeksi työryhmä on valinnut vuoden 2007, koska siltä on ollut saatavissa luotettavimmat ja vertailukelpoisimmat tilastotiedot poliisin työajan käytöstä ja henkilöstömäärästä. Vuoden 2007 poliisien määrästä poliisihenkilöstön osalta lisäystarve on 11 prosenttia eli 820 henkilötyövuotta, jolloin poliisien kokonaismääräksi tulee 8439 henkilötyövuotta (kuva 17). Työmenetelmiä ja järjestelmiä kehittämällä voidaan sen sijaan vähentää poliisitoimen muuta henkilöstöä 12 prosentilla, eli 320 henkilötyövuodella vuoden 2007 määrästä 2452 henkilötyövuoteen. Lupapalvelutehtävissä henkilöstöä tulee lisätä 94 henkilötyövuodella, jolloin vähennystarve muista tehtävistä on 414 henkilötyövuotta (Poliisi 2020, 17).



Kuva 17 Poliisin henkilöstömäärä 2007 ja henkilöstötarve 2020 henkilöstöryhmittäin (henkilötyövuotta).

Eläkkeelle jäävien poliisien ja poliisikoulutukseen otettavien opiskelijoiden määrissä tapahtuvat muutokset vaikuttavat oleellisesti poliisien määrän mitoittamiseen. Poliisikoulutuksen vuosittaisien aloituspaikkojen lisääminen 360:stä 408:aan vuosina 2004-2006 nostaa poliisien määrää vielä vuonna 2009. Vuonna 2007 poliisikoulutuksen aloittaneiden määrän väheneminen 321:een ja samoin vuonna 2008 aleneminen 218:aan johtaa poliisien kokonaismäärän alenemiseen vuoteen 2011 saakka. Näille vuosille ajoittuu poliisien eläkepoistuman huippu. Jotta vuodesta 2014 alkaen koulutuksesta valmistuisi vuosittain ja poliisihallintoon rekrytoituisi 430 uutta poliisia, tulisi poliisikoulutuksen aloituspaikkoja lisätä porrastetusti vuoteen 2012 saakka (kuva 18). Ottaen huomioon ennakoitu vuosittainen poistuma, saavutetaan näin vuoden 2020 tavoitetaso 8439 poliisia (Poliisi 2020, 20).



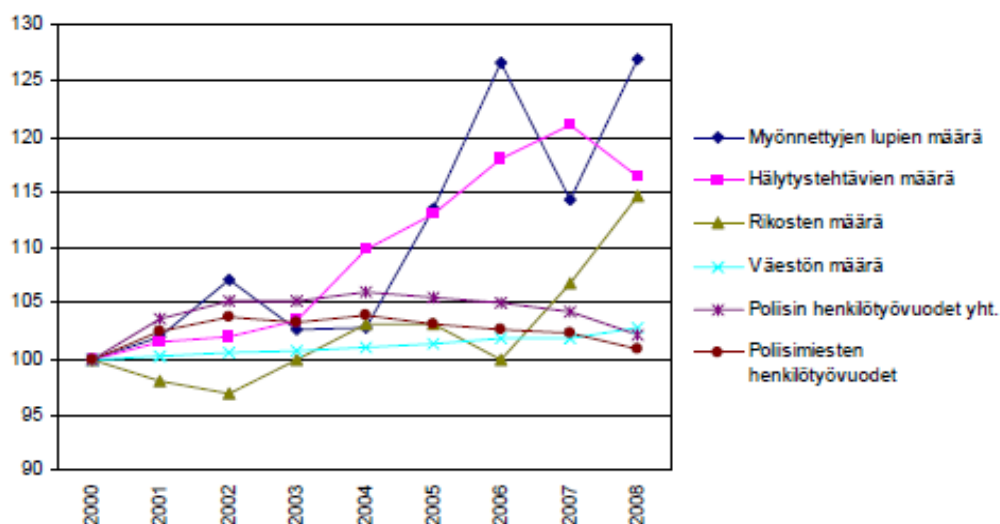
Kuva 18 Poliisiammattikorkeakoulun tavoitellut aloituspaikat 2009 - 2020.

Poliisin hälytystehtävien ja erityisesti kotihälytysten määrät ovat nousseet viimeisimmän kymmenen vuoden aikana. Poliisipartioiden toimintavalmiusaika on kasvanut ja katuturvallisuus on heikentynyt. Poliisi joutuu priorisoimaan tehtäviään (Poliisi 2020, 25). Poliisin henkilöstölisäyksillä turvataan nykyisen turvallisuustason säilyminen vuoteen 2020 saakka, vaikka toimintaympäristö poliisilla on muuttunut ja muuttuu yhä edelleen haastavammaksi. Henkilöstölisäyksillä varmistetaan myös, että poliisin toimintaa voidaan kehittää siten että kansalaisten luottamus säilyy (Poliisi 2020, 24). Poliisille turvataan rikostorjunnassa valmius vastata laadukkaasti ja reaaliaikaisesti rikostutkinnan uusiin haasteisiin (Poliisi 2020, 25).

6.4 Poliisin toimintaympäristön ja toimintojen muuttuminen.

Muutokset toimintaympäristössä ovat edellyttäneet lisääntyneiden velvoitteiden hoitamiseksi poliisilta tutkintamenetelmien kehittämistä ja uusia työkaluja. Rikollisuudesta on tullut entistä kansainvälisempää ja ammattimaisempaa. Haasteita ja uusia mahdollisuuksia poliisitoimintaan on tuonut tekninen kehitys, joka on vaatinut henkilöstöresurssien kohdentamista asioiden kirjaamisen menettelyssä. Uuden tekniikan myötä tehtävät ovat nopeutuneet, mutta

työsidonnaisuus on toisaalta lisääntynyt monin tavoin (Poliisi 2020, 52). Virkojen määrä poliisissa (kuva 19) ei ole lisääntynyt huolimatta tehtävien lisääntymisestä (Poliisi 2020, 71). Tilastot eri vuosikymmeniltä eivät kuitenkaan ole yhteismitallisia ja niiden perusteella ei voi tehdä suoria johtopäätöksiä, koska jatkettun rikoksen osateot tilastoitiin aiemmin erikseen (Poliisi 2020, 73).



Kuva 19 Poliisitoiminnan volyymi-indeksejä 2000 - 2008 (2000 = 100).

6.5 Poliisien resurssien kehitys

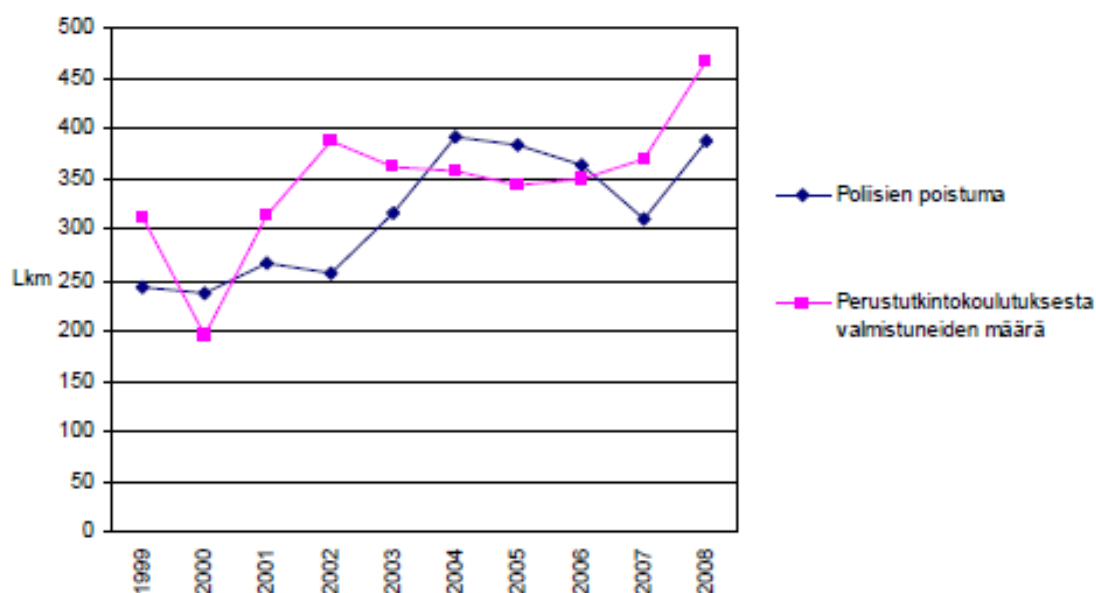
Poliisi on pyrkinyt vastaamaan kaikkiin lainsäädännön asettamiin velvoitteisiin kohdentamalla toimintaympäristön muutosten myötä henkilöstöresursseja uudelleen. Vuonna 2004 saavutettiin henkilöstömäärän huippu, jonka jälkeen poliisimiesten määrä on vähentynyt. Tätä kompensoitiin opiskelijoiden määrän kasvattamisella (Poliisi 2020, 92). Kuvassa (20) esitetään poliisin henkilöstömäärä vuosina 2000 - 2008.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Päälliköt	145	144	144	142	145	144	142	139	134
Päällystö	610	616	627	637	648	653	672	676	671
Alipäällystö	2 367	2 409	2 444	2 414	2 420	2 404	2 349	2 310	2 244
Miehistö	4 576	4 516	4 529	4 581	4 543	4 517	4 492	4 483	4 599
Yhteensä	7 698	7 685	7 744	7 774	7 756	7 718	7 655	7 608	7 648
Opiskelijat	339	502	539	486	527	534	563	569	580
Poliisit yhteensä	8 037	8 186	8 284	8 261	8 283	8 253	8 218	8 177	8 227

Kuva 20 Poliisien keskimääräinen henkilöstömäärä 2000 - 2008.

Poliisin vaikeasta työllistymisestä julkisuudessa esitetyt tiedot aiheuttivat alenemisen hakijamäärässä vuonna 2008. Samasta syystä vähennettiin myös aloituspaikkoja (Poliisi 2020, 95). Poliisien poistuma on ollut suurempi kuin perustutkinnosta valmistuneiden (kuva 21) määrä

vuosina 2004 - 2006 (Poliisi 2020, 96). Vuosina 2009 - 2023 vuosittaiseksi poliisien eläkepoistumaksi arvioidaan 309 - 389 henkilöä (Poliisi 2020, 97).



Kuva 21 Poliisien poistuma ja perustutkintokoulutusmäärä 1999 - 2008.

Vuodesta 1998 vuoteen 2005 poliisin toimintamenomäärärahat lisääntyivät reaalisesti noin 20 prosenttia, jonka jälkeen ne vähenivät vuoteen 2007 saakka 6 prosenttia (kuva 22). Reaalinen kokonaisrahoitus vuonna 2008 oli vuoden 2007 tasolla. Menot vastasivat rahoitusta (Poliisi 2020, 106).

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Poliisin toimintamenomääräraha	460	485	498	524	525	563	588	613	603	603	662

Kuva 22 Poliisin toimintamenomääräraha 1998 - 2008 (milj. euroa).

6.6 Poliisin hallintorakenne ja henkilöstö Suomen kaltaisissa maissa

Alle kymmenen miljoonan asukkaan maita, joissa on keskushallinto ja jossain määrin Suomen kaltainen poliisihallinto, ovat Tanska, Ruotsi, Norja, Irlanti, Viro ja Itävalta (kuva 23). Suomen poliisin henkilöstöstrategian muodostamisessa näiden maiden poliisiresurssien kehittymisen vertailusta ja analysoinnista on hyötyä. Muun kuin poliisihenkilöstön erittely on erilaisten tilastointitapojen takia vaikeaa vertailumaiden poliisiorganisaatioissa. Erilliset rajavartiolaitokset eivät ole mukana Viron ja Suomen luvuissa. Koska Itävallassa vertailu tehdään koko sisäasiainministeriön henkilökuntaan, on poliisimiesten osuus erityisen suuri. Erilaisten prosessi-, tilastointi- ja organisaatiomallien vuoksi lukuihin on suhtauduttava varauksella. Poliisimiesten kokonaismääriin Suomessa kuuluvat myös opiskelijat. Norjan tarkastetuissa henkilömäärissä eivät ole mukana henkilökunnat poliisivirastosta, poliisiyliopistosta ja

turvallisuuspalvelusta. Tanskalla poliisitoimen vastuuseen sisältyy myös ulkomaalaisasioita ja rajavaltuontaa. Lisäksi Tanskan valitusviranomaistehtävissä toimivat 452 tuomaria ja monet toimistohenkilökunnasta sisältyvät poliisiin. Poliisit Itävallassa voivat tehdä myös esimerkiksi mellakka- tai rajapoliisitoita toimien siten yleispoliiseina (Poliisi 2020, 120).

	Poliisihallinnon kokonais- henkilöstö- määrä	Poliisimiesten määrä	Poliisimiesten osuus kokonaishenkilöstö- määrästä	Kokonais- henkilöstö- määrän osuus väkiluvusta	Poliisimiesten osuus väkiluvusta
Ruotsi	25 838	17 866	69 %	0,28 %	0,19 %
Norja	12 781	8 586	67 %	0,27 %	0,18 %
Tanska	13 119	9 907	76 %	0,24 %	0,18 %
Viro	4 418	3 270	74 %	0,33 %	0,24 %
Itävalta	33 000*	27 157	82 %	0,40 %	0,33 %
Suomi	11 007	8 177	74 %	0,21 %	0,16 %

*) koko sisäasiainministeriö

Kuva 23 Poliisihallinnon henkilöstön ja poliisimiesten määrä sekä osuus väkiluvuista eri maissa 2007.

Vuosina 2001 - 2007 Suomessa on ollut merkittävästi vähemmän poliiseja kuin kaikissa muissa Suomen kaltaisissa lähemmin tarkastelluissa maissa. Toisin kuin muissa pohjoismaissa, joissa kaikissa suhteellinen poliisien määrä on lisääntynyt, Suomessa poliisien määrän suhteellinen kehityssuunta on ollut vähenevä (Poliisi 2020, 121).

Monimutkaistuvat turvallisuusongelmat edellyttävät yhä eriytyneempää tarjontaa turvallisuuspalveluilta ja yhteistyötä poikkihallinnollisesti. Negatiivinen kehitys tuottaa toteutuessaan poliisitoiminnalle sekä henkilöstön määrälle ja osaamiselle huomattavia haasteita. Poliisin rikos- torjunnan painopiste voi siirtyä taloudellisten resurssien niukentuessa ja tehtävien monimutkaistua päivittäisrikostutkinnasta vakavan ammattirikollisuuden estämiseen. Tutkinnalle uusia vaatimuksia asettavat muun muassa tietoverkko- ja talousrikollisuuden lisääntyminen. Uusia toimintamalleja on otettava käyttöön päivittäisrikosten torjunnassa. Jo huomattavat mittasuhteet on saavuttanut tietoverkot, jotka muodostavat globaalin rikollisuutta mahdollistavan infrastruktuurin. Aktiivinen yhteistyö tullin, ulosottoviranomaisen ja verohallinnon on tärkeää. Lisääntyvä maahanmuutto vaatii aktiivista rasismien torjuntaa ja lisää työtä. Turva- paikanhakijoiden määrän voimakkaaseenkin kasvuun on varauduttava. Ympäristörikoksia ja - onnettomuuksia sekä erilaisia luonnonkatastrofeja voivat aiheuttaa käynnissä oleva ilmastonmuutos, kuljetusten lisääntyminen ja kiristynyt taloudellinen kilpailu (Poliisi 2020, 150).

”Poliisin ydintehtäviä ovat lainsäädännössä määrätty tehtävät ja muut toiminnot, joita ei voi ulkoistaa. On myös tehtäviä, jotka tosiasiallisesti vain poliisi pystyy hoitamaan. Ydintehtävät määrittävät poliisin resurssien vähimmäistarpeen” (Poliisi 2020, 171). Poliisin henkilöstömäärän mitoituksen ei tule perustua esimerkiksi asukaslukuun, vaan todellisiin henkilötyötyä

edellyttäviin tehtävämääriin ja ennalta estävän toiminnan edellyttämiin resursseihin. Tavoitteena tulee olla tasapuolinen työn jakautuminen henkilöstölle ja silloin ainoa oikea lähtökohta on tehtävämääräperusteinen mitoitus (Poliisi 2020, 173). Lisäystarve poliisihenkilöstön osalta on 11 prosenttia vuoden 2007 poliisien määrästä, eli 820 henkilötyövuotta. Vähennystarve muun henkilöstön osalta on muista tehtävistä 414 henkilötyövuotta (Poliisi 2020, 174).

Jotta saavutettaisiin vuoden 2020 tavoite 8439 poliisia, huomioiden ennakoitu vuosittainen poistuma, olisi poliisin koulutusmäärää lisättävä porrastetusti (kuva 24) vuoteen 2014 saakka. Tämän jälkeen tulee koulutuksesta vuosittain valmistua ja poliisihallintoon rekrytoitua 430 poliisia. Edellytyksenä on rekrytoinnin onnistuminen (Poliisi 2020, 177).

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aloituspalkkamäärä	312	360	384	432	432	432	432	432	432	408	360	312

Kuva 24 Poliisikorkeakoulun aloituspaikat 2009-2020.

7 Valtion selonteko sisäisestä turvallisuudesta 2016

Sisäministeriö julkaisi 2016 ensimmäisen kerran hallitusohjelmaan perustuvan selonteon valtion sisäisestä turvallisuudesta. Tulevina vuosina selonteko ohjaa koko hallinnonalan toimintaa hallitusohjelman rinnalla ja sen pohjalta valmistellaan Sisäisen turvallisuuden strategia (2017). Selonteon mukaan suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan ja demokratian kivijalka on turvallisuus. Vuoden jokaisena päivänä vuorokauden ympäri hätäkeskuspäivystäjät, poliisi, rajavartijat, pelastustoimen henkilöstö ja virkamiehet maahanmuuttopoliisissa varmistavat, että välttämättömät turvallisuustehtävät yhteiskunnan toimivuuden sekä yhteiskuntarauhan kannalta hoidetaan. Kansainvälistyvässä ja muuttuvassa toimintaympäristössä näistä tehtävistä ei voida tinkiä vaarantamatta sitä oikeusvaltion ydintä, joka tekee Suomesta Suomen. Supistuvat resurssit sisäisessä turvallisuudessa ovat ristiriidassa kansalaisten odotusten, toimintaympäristön nopean muutoksen sekä turvallisuusviranomaisten monimutkaistuvien ja lisääntyvien tehtävien kanssa. Selonteossa on eduskunnan ponsien mukaisesti kiinnitetty poliisin toimintaan ja tehtäviin erityishuomiota. Selonteon mukaan ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden yhteys on kiistaton. Usein yli rajojen toimiva järjestäytynyt rikollisuus hyötyy ihmisten ja yhteiskuntien ongelmista ja lain ja järjestyksen puutteesta. Suurin muutos turvallisuudessa onkin tapahtunut Suomen turvallisuuteen ulkoa ja kaukaakin vaikuttavissa tekijöissä. Sodan ja niiden pelko ajavat meri- ja maareittien vaikeuksista huolimatta suuria määriä ihmisiä liikkeelle (Sisäministeriö 2016).

7.1 Turvallisuuden tunne

Kansainvälisesti vertailtuna suomalaisten turvallisuuden tunne on edelleen korkea. Tilanne on kuitenkin muuttumassa huolestuttavasti. Loppuvuodesta 2015 Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta toteutti haastattelututkimuksen, jossa turvattomuuden tunteen

lisääntyminen oli edellisen vuoden mielipidetutkimukseen selkeimmin muuttunut. Vastaajista kaksi kolmasosaa koki tulevaisuuden nyt nykyistä turvattomampana. Vuosi sitten hieman yli puolet ajatteli näin. Tapahtunut muutos turvallisuuden tunteessa on seurausta muun muassa maailman nopeasta muutoksesta. Turvallisuuden tunteen heikentymiseen ovat vaikuttaneet näkyvän poliisitoiminnan väheneminen, piteneminen viranomaisten toimintavalmiusajoissa ja erityisesti heikko taso massarikosten selvittämisasteessa. Turvallisuuden ylläpito vaikeutuu poliisin mukaan tulevaisuudessa koko maassa ja erityisesti alueilla, joissa asutaan harvassa. Ainoaksi toimintakykyiseksi viranomaiseksi itärajan ja rannikon harvaanasutuilla seuduilla on oman näkemyksensä mukaan jäämässä rajavartiolaitos (Sisäministeriö 2016).

7.2 Valvonnan määrä ja yleisellä paikalla tapahtuneet rikokset

Rakenteelliset muutokset ovat parantaneet poliisien resurssien joustavampaa käyttöä ja tehostaneet suorituskykyä. Uudet poliisilaitokset toimivat laajemmilla toimialueilla pystyen hyödyntämään entistä tehokkaammin koko suuren poliisilaitoksen suorituskykyä ja osaamista vastaamaan alueensa kysyntään esimerkiksi ilman järjestelyjä, jotka perustuvat virka-apu-pyyntöihin. On välttämätöntä jatkaa toimintojen kehittämistä ja rakenteellista uudistamista. Kuitenkaan uusi kokonaisvaltainen rakenneuudistus poliisin hallinnon uudistamiseen ei toisi enää merkittäviä toiminnallisia tai taloudellisia hyötyjä (Sisäministeriö 2016).

7.3 Poliisien määrä noin 7000 henkilön tasoon

Jo useamman määrärahakehyskauden ajan poliisien määrä on ollut laskussa. Vuonna 2015 poliiseja oli 7250 (pl. Suojelupoliisi). Poliisien määrä asettuu noin 7000 tasoon kuluvaan kehyskauden aikana. Tätä määrää vastaamaan pyritään suhteuttamaan poliisien koulutusmäärät, huomioiden kokonaisuuteen vaikuttavat eläke- ja muut poistumat. Poliisin peruskoulutuksen aloituspaikkamäärän tulee olla 2016 vähintään 300 ja edelleen vuosittain 400 vuoteen 2019 asti, jotta poliisin koulutuksen saaneiden määrä ei laske alle 7000 henkilön. Jättämällä täyttämättä palkattomia virkavapauksia ja osan eläkepoistumasta sekä määräaikaistuuksien loppumisia, poliisi pystyy sopeuttamaan toimintaansa hallitusti vuonna 2017. Em. toimilla vähenee poliisien määrä noin 200 henkilötyövuotta verrattuna vuoteen 2015. Vuodesta 2018 eteenpäin ei ole varmuutta, voidaanko toteutettavien henkilöstövähennysten osalta toteuttaa ne virkajärjestelyillä sekä eläke- ja muulla poistumalla (Sisäministeriö 2016).

Todennäköisesti valvonnan merkittävä väheneminen lisää yleisellä paikalla tapahtuneiden rikosten ja häiriöiden määrää. Se lisänee puolestaan tehtävämääriä rikostutkinnassa. Muutokset määrärahan tasossa näkyvät lisäksi hälytystoiminnassa muun muassa tiettyjen tehtävien priorisointina, suorituskyvyn heikkenemisenä ja toimintavalmiusaikojen pitenemisinä. Hälytystehtäviä joudutaan priorisoimaan kaikkein kiireisimpinä aikoina ja osaa tehtävistä ei hoideta tai niille ehditään vasta kun tilanteeseen ei poliisin saapumisesta enää ole apua. Yhä kiireellisempiä ja vakavampia hälytystehtäviä joudutaan jättämään tekemättä tai siirtämään.

Pienissä kunnissa nykyistä tasoa ei voi vähentää ja vähäinenkin kysyntä on hoidettava. Vähenevien poliisipartioiden myötä arvioidaan työturvallisuuden niin ikään heikkenevän. Tukipartioita ei ole saatavilla niin kutsutuille monipartioitehtäville tai muihin vaativiin tehtäviin, apujoukkoja ei ole partioille tarjolla. Tästä johtuen partio voi joutua käyttämään kovempia voimakeinoja kuin muussa tilanteessa olisi tarvinnut. Siitä aiheutuu helposti vaaratilanteita sekä kohdehenkilölle että poliisille ja toistuva tällaisiin tilanteisiin joutuminen heikentää luottamusta poliisiin. Vähennykset poliisihenkilöstössä kohdistuvat suhteellisesti enemmän rikosten tutkintaan, koska muuta poliisitoimintaa vähemmän vaikutusta rikosten vähentämiseen on jo paljastuneiden rikosten tutkinnalla. Sitä myötä vähennykset näkyvät suoraan pidentyneinä rikosten tutkinta-aikoina sekä selvitystunteiden laskuna. Poliisin on lain mukaan tutkittava sen tietoon tulleet rikokset. Resurssitilanne poliisissa lisää paineita vähentää erityisesti rikoksia vähentävää sekä turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta lisäävää ennalta estävää toimintaa. Tämän taas arvioidaan johtavan nouseviin kokonaiskustannuksiin rikostutkinnan, kuin koko oikeusketjun osalta. Liikenne rikoksissa kiinnijäämisriskin koetaan pienenevän ja johtavan todennäköisesti liikenneonnettomuuksien määrän kasvuun (Sisäministeriö 2016).

7.4 Luottamus poliisiin

Luottamus poliisiin on mahdollistanut sen, että yleinen järjestys ja turvallisuus on kyetty ylläpitämään Suomessa Euroopan alhaisimmalla määrällä poliiseja suhteessa väestön kokonaismäärään. Pääministeri Sipilän johtama hallitus on tunnistanut sisäisen turvallisuuden merkityksen ja ilmoittanut huolehtivansa siitä, että viranomaisten toimintakyky koko maassa turvataan. Sen saavuttamiseksi tällä kuluvalle kehyskaudella poliisien määrä vakiinnutetaan noin 7000 poliisin tasolle (Sisäministeriö 2016).

7.5 Sisäministeriön kehittämislinjaukset

Kehittämislinjaukset poliisissa voidaan tiivistää neljään asiaan. Poliittisessa päätöksenteossa määritellään poliisin painopisteet. Vaikuttavuutta rikostutkintaan tulee lisätä päättämällä mitä jätetään tutkimatta. Ennalta estävän toiminnan vaikuttavuutta parannetaan. Tuodaan palvelut ihmisiä lähemmäksi. Tavoitteina kehittämistoimilla on, että yleiseen kysyntään poliisipalveluissa voidaan vaikuttaa vähentävästi ja kohdennetaan käytössä olevia voimavaroja toimenpiteisiin, jotka lisäävät turvallisuuden tunnetta ja ihmisten turvallisuutta. (Sisäministeriö 2016).

8 Sisäisen turvallisuuden strategia

Hyvinvoivan ja vakaan yhteiskunnan kivijalka on turvallisuus. Hyvällä sisäisellä turvallisuudella tarkoitetaan sitä, että voimme nauttia oikeusjärjestelmämme takaamista vapauksista ja oikeuksista ilman onnettomuuksista, häiriöistä, rikollisuudesta ja kansainvälisistä tai kansallisista ilmiöistä johtuvaa turvattomuutta tai pelkoa. Sisäisen turvallisuuden strategia on jatkoa sisäisen turvallisuuden selonteolle ja siinä tarkastellaan sisäistä turvallisuutta laajan

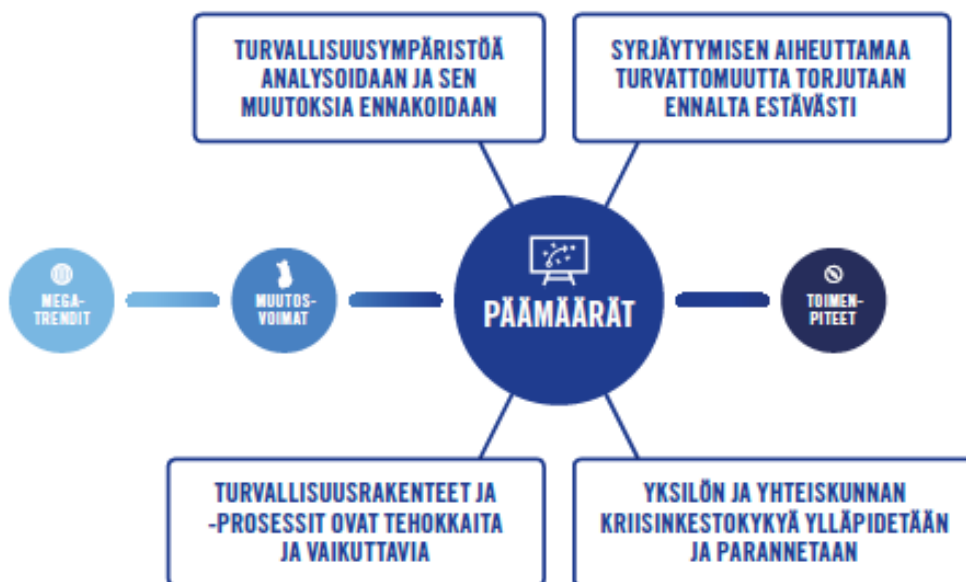
turvallisuuskäsityksen näkökulmasta. Strategiassa korostetaan sitä, että lähes kaikki päätöksenteko yhteiskuntapolitiikassa on myös turvallisuuspäätöksentekoa. Tavoitteena on, että Suomi on maailman turvallisin maa asua, yrittää, elää ja tehdä työtä (Valtioneuvosto 2017).

8.1 Juurisytyt yhteiskunnan turvallisuudessa

Yhteiskunnan turvallisuutta ylläpidetään kustannustehokkaimmin ja parhaiten ennalta estävin toimenpitein vaikuttamalla juurisyihin. Juurisyitä ovat esimerkiksi nuorten ja ikääntyneiden turvallisuus, syrjäytymisestä aiheutuva rikollisuus ja segregatio-, eli eritymisriskit kasvukeskuksissa. Rikosten tekijät ja uhrit ovat usein samoja henkilöitä eri elämänvaiheissa ja tilanteissa. Yli puolet kaikista rikoksista on alle viiden prosentin väestöosuuden tekemiä ja kaksi kolmasosaa kaikesta väkivallasta kokee kymmenen prosenttia väestöstä (Valtioneuvosto 2017).

8.2 Suomi, maailman turvallisin maa

Jotta tavoite, Suomi on maailman turvallisin maa yrittää, asua, elää ja tehdä työtä saavutetaisiin, valittiin seuraavat päämäärät (kuva 25). Yhteistyöllä kehitetään yhteiskunnan ja yksilön kriisinsietokykyä, prosessit ja rakenteet turvallisuudessa ovat tuottavia ja tehokkaita, ehkäistään monimuotoisen syrjäytymisen aiheuttamaa turvattomuutta ja analysointi ja sen muutosten ennakointi turvallisuusympäristössä on vaikuttavaa ja ajantasaista (Valtioneuvosto 2017).



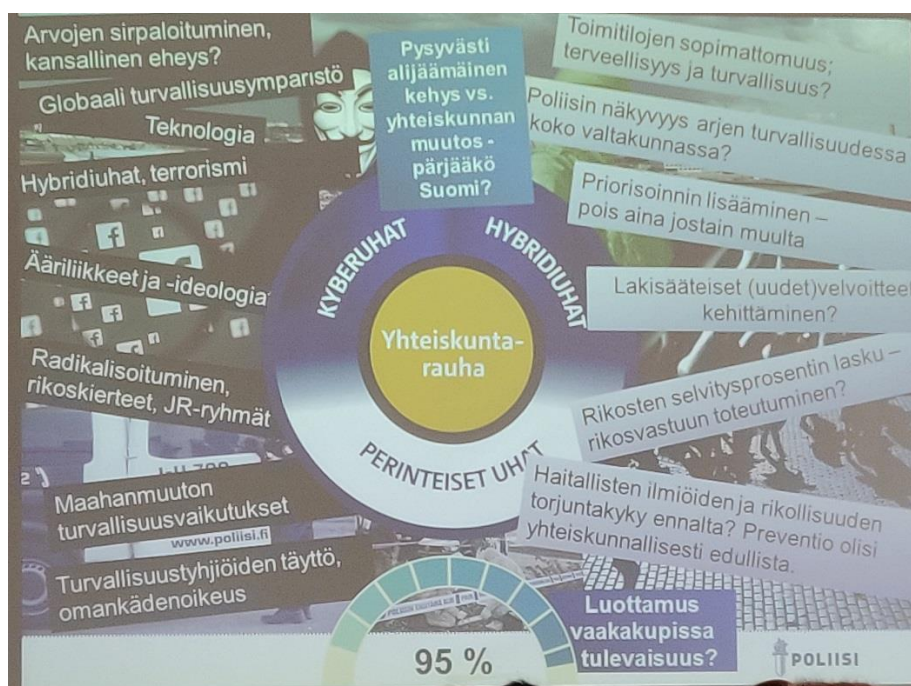
Kuva 25 Suomi maailman turvallisin maa, päämäärät.

Yksilöiden omat valinnat ja toiminnot ovat perusta yhteiskunnan turvallisuudelle. Oman elämän hallinta, vaikutusmahdollisuudet, yhteisöllisyyden kokemukset ja merkityksellinen

tekeminen myötävaikuttavat turvallisuuden tunteeseen. Myös turvallisuustarpeisen osalta maailma on entistä vaikeammin ennustettava (Valtioneuvosto 2017).

9 Nykyhetki 2019

Eletään alkuvuotta 2019 ja poliisien määrä on tämän hetken tiedon mukaan noin 7280. Näin kirjoittaa Sisäministeri Kai Mykkänen Suomen Poliisijärjestöjen liiton jäsenlehden vaaliliitteessä 2019 (Spjl.fi). Poliisin kohtaamat uhat ovat mitä moninaisimpia. Poliisiylijohtajan esityksessä Itä-Uudenmaan poliisin strategiapäivällä 8.5.2019 mainitaan yhteiskuntarauhaa uhkaavat perinteiset uhat, kyberuhat ja hybridiuhat (kuva 26). Poliisi on aina pärjännyt, mutta esityksessä mainitaan; pärjääkö Suomi?



Kuva 26 Suomen yhteiskuntarauhan uhat poliisiylijohtaja Kolehmainen esityksen mukaan 8.5.2019.

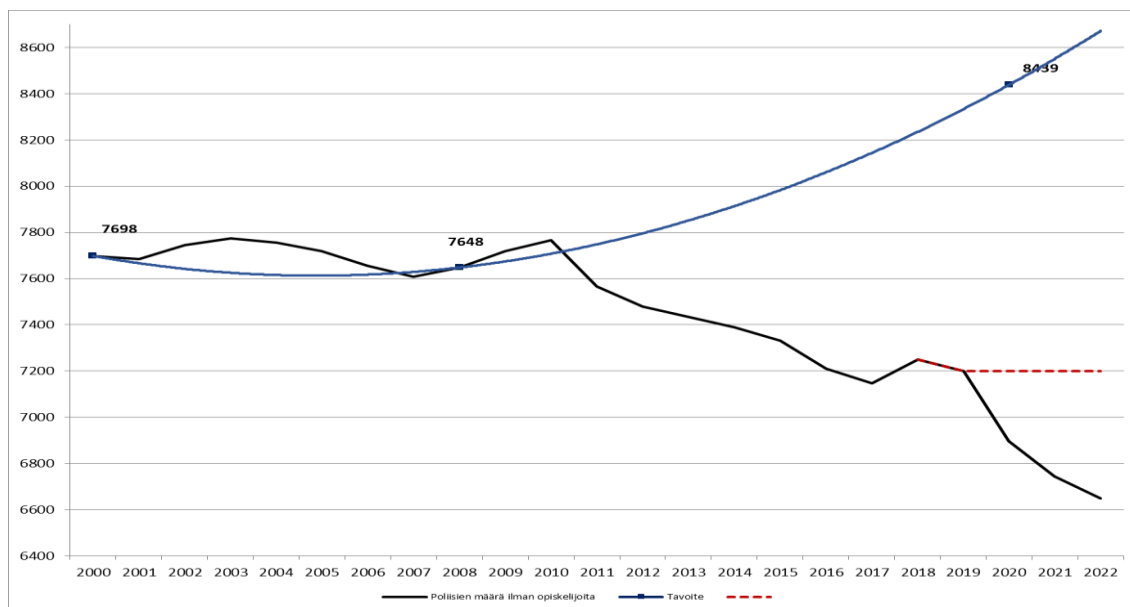
9.1 Vähennykset poliisissa

Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen lausui uusien poliisien valatilaisuudessa 16.11.2018 Poliisiammattikorkeakoulussa Tampereella, että poliisi on ollut useamman kerran voimavarat äärimmilleen viritetyssä tilanteessa, eikä särkymisvaraa enää ole ollut. Kolehmainen mukaan poliisien määrää on viimeisen kymmenen vuoden aikana vähennetty yli 600:lla ja saman verran vähennyksiä on suunniteltu vähennettävän vuosina 2020 - 2024. Poliiseja olisi tämän matemaatiikan mukaan siis pian 1200 vähemmän kuin vuosikymmenen alussa. Muissa pohjoismaissa poliisien määrää on lisätty ja lisätään edelleen. Poliisin rahoituskehys on ollut pysyvästi lyhytjänteinen, tempoileva ja alijäämäinen. Sisäministeriölle on esitetty, että poliisien määrä

voitaisiin Suomessa vakiinnuttaa vuosikymmenen alun tasolle eli 7850:een. Tavoite saavutettiin vuonna 2025 jos se päätös tehtäisiin tänään (Poliisi, 2019).

Luvut poliisien määrästä kertovat hyvin tavoitetilan ja toteuman. Vuonna 2000 poliiseja ilman opiskelijoita on ollut 7698. Vuonna 2008, jolloin on laadittu Poliisin pitkän tähtäimen suunnitelma, poliiseja on ollut 7648. Tavoitteena tuossa laaditussa suunnitelmassa oli poliisien määrän nostaminen 8439 poliisiin vuonna 2020. Kuva (27) kertoo karun totuuden. Jo pelkästään poliisien määrän pysäyttäminen nykytasoon vaatii suuremman rahoituksen.

Kuvassa (kuva 27) musta viiva kuvastaa poliisien määrää. Vuodesta 2000 vuoteen 2009 luvut ovat tarkempia, vuodesta 2009 eteenpäin luvut vastaavat poliisien määrään myönnettyjä kehysmäärärahojen mukaisia lukuja poliisien määrästä. Nämä luvut on saatu poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen esityksestä 8.5.2019. Ennalta tiedossa olleiden kehysmäärärahojen puitteissa poliisien määrä on laskemassa vuosittain. Punainen viiva kuvastaa tasoa, johon poliisien määrän väheneminen pyritään pysäyttämään. Tarkemmin sanottuna lukuun 7200. Sininen viiva kuvastaa tavoitetta, joka oli asetettu Poliisi 2020, Poliisin pitkän aikavälin henkilöstösuunnitelmassa. Sen mukaan vuonna 2020 oli tavoitteena saavuttaa 8439 poliisin henkilömäärä. Luvut vuodesta 2008 olivat laskennallisia koulutusmäärien lisäyksillä huomioiden eläke- ja muu poistuma. Viivan tarkoitus on osoittaa ero suunnitelmien ja toteuman välillä. Sininen viiva ei vastaa muilta vuosiltaan tarkkaan lukuja. Vain vuosien 2000, 2008 ja 2020 luvut ovat määriteltynä, joten viiva on vedetty lineaarisesti niiden kautta.



Kuva 27 Poliisien määrän suunniteltu tavoite, toteuma ja taso, joka pyritään säilyttämään.

9.2 Tuottavuus vai turvallisuus

Kuten kaikessa muussakin toiminnassa, myös poliisitoiminnassa haetaan tuottavuutta turvallisuuden kustannuksella. Yhä vakavampia rikoksia jätetään tutkimatta ja tutkittavat rikokset tutkitaan pienemmällä henkilöstömäärällä. Päätökset rajoitukseen laitettavista rikosilmoituksista tekee poliisi yhdessä syyttäjän kanssa, poliittisten linjausten mukaisesti.

Tulevaisuus -raportteja tarvitaan, jotta toimet kehittyvät ja niiden rahoitus kyetään perustelemaan. Poliisitoimen tavoitteena on ollut jo vuosia pidempiaikainen vakiintunut ja riittävä, poliisin toiminnan turvaava rahoituskehys.

10 Johtopäätökset

Talouden vaikutuksesta rikollisuuteen visuaalisesti tarkastellen Haapakankaan (2016) mukaan valittujen indikaattorien välillä ei ole havaittavissa yhteyttä. Tilastollisesti katsottuna Haapakankaan (2016) mukaan valittujen rikosnimikkeiden osalta kuluttajaindeksi, työttömyysaste tai bruttokansantuote näyttäisi vaikuttavan kahdeksaan rikostyyppiin valituista. Ulkopuolelle jäivät varkaus- ja huumausainerikokset. Haapakankaan (2016) mukaan näissä voi olla myös viivettä eikä tilastollinen tulos vastaa aina visuaalisen tarkastelun päätelmiin. On siten pääteltävissä, että ainakin joiltakin osin ja jollain aikaviiveellä taloudella on vaikutusta rikollisuuteen. Kuitenkaan talouden ja poliisien resurssien määrittelemiselle ei ole nähtävissä suoranaista yhteyttä. Tätä mieltä oli osin Haapakangas (2016) omassa tutkimuksessaan.

Poliisin pitkän aikavälin henkilöstötarpeiden suunnitelman (2009) mukaan työryhmälle annettiin poliisin tarvittavan resurssin määritystehtävä ja tehdä ehdotukset poliisin pitkän aikavälin henkilöstösuunnitelman toteuttamisen jatkotoimenpiteiksi, sekä saada aikaan vuoteen 2020 ulottuva henkilöstösuunnitelma. Kyseisen suunnitelman tavoite oli 8439 poliisia vuonna 2020.

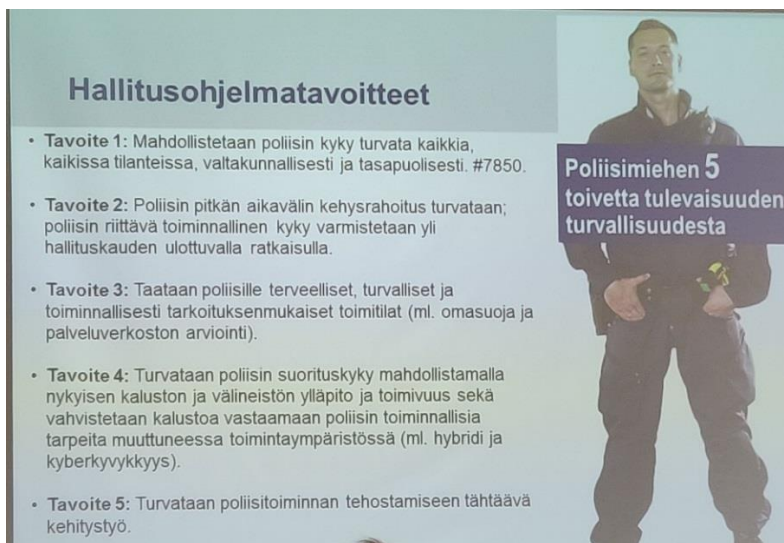
Valtion selonteossa sisäisestä turvallisuudesta (2016) mainitaan poliisien määrän vakiinnuttaminen noin 7000 poliisiin ja poliittisella päätöksenteolla määritellään poliisin painopisteet. Edellä mainitun selonteon pohjalta valmistunut Sisäisen turvallisuuden strategia (2017) ei mainitse lukuja ollenkaan, vaan keskittyy pohtimaan asioita, jotka vaikuttavat turvalliseen arkeen ja miten ne ovat kehitettävissä. Siinä mainitaan, kuinka yli puolet kaikista rikoksista tekee vain alle viisi prosenttia väestöstä ja yli kaksi kolmasosaa kaikesta väkivallasta kokee kymmenen prosenttia väestöstä. Turvallisuutta täytyy kyetä tuottamaan kohdennetusti paikkoihin ja väestöryhmiin, joissa ongelmat yleisimmin ilmenevät (Valtioneuvosto 2017).

Tällä hetkellä poliiseja on noin 7280, poliisien määrää on viimeisen kymmenen vuoden aikana vähennetty yli 600:lla ja saman verran vähennyksiä on suunniteltu vähennettävän. Samaan aikaan muissa pohjoismaissa poliiseja lisätään.

Talouden vaikutuksista rikollisuuteen, kivijalka on turvallisuus, poliisien määrää nostetaan lukuun 8439, poliisien määrä vakiinnutetaan 7000 ja vähennystä on tehty ja tullaan edelleen tekemään - Vaikka kaikista edellä mainituista on ollut tieto saatavilla, valtion tuottavuusohjelma on ollut vahvempi. Tuottavuusohjelmalla on vähennetty poliisiasemien määrää, vähennetty poliisien määrää ja määritellään poliisin toiminnan painopisteet poliittisin päätöksin. Käytössä olevaa tietoa ei ole käytetty siihen, mihin se selkeästi oli tarkoitettu, poliisien määrän kasvattamiseen ja sitä myötä ylläpitämiseen.

Eduskuntavaalit ovat takana ja Antti Rinne käy hallituskeskusteluja. Hallituspuolueet ovat alustavasti valittu ja poliisi on laatinut omat hallitusohjelmataavoitteet. Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen esitteli poliisin hallitusohjelmataavoitteet Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen strategiapäivänä 8.5.2019 (kuva 29). Tavoitteet ovat:

- Mahdollistetaan poliisin kyky turvata kaikkia, kaikissa tilanteissa, valtakunnallisesti ja tasapuolisesti.
- Poliisin pitkän aikavälin kehysrahoitus turvataan; poliisin riittävä toiminnallinen kyky varmistetaan yli hallituskauden ulottuvalla ratkaisulla.
- Taataan poliisille terveelliset, turvalliset ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaiset toimitilat (ml. omasuoja ja palveluverkoston arviointi).
- Turvataan poliisin suorituskyky mahdollistamalla nykyisen kaluston ja välineistön ylläpito ja toimivuus sekä vahvistetaan kalustoa vastaamaan poliisin toiminnallisia tarpeita muuttuneessa toimintaympäristössä (ml. hybridi ja kyberkyvykyys).
- Turvataan poliisitoiminnan tehostamiseen tähtäävä kehitystyö.



Hallitusohjelmataavoitteet

- **Tavoite 1:** Mahdollistetaan poliisin kyky turvata kaikkia, kaikissa tilanteissa, valtakunnallisesti ja tasapuolisesti. #7850.
- **Tavoite 2:** Poliisin pitkän aikavälin kehysrahoitus turvataan; poliisin riittävä toiminnallinen kyky varmistetaan yli hallituskauden ulottuvalla ratkaisulla.
- **Tavoite 3:** Taataan poliisille terveelliset, turvalliset ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaiset toimitilat (ml. omasuoja ja palveluverkoston arviointi).
- **Tavoite 4:** Turvataan poliisin suorituskyky mahdollistamalla nykyisen kaluston ja välineistön ylläpito ja toimivuus sekä vahvistetaan kalustoa vastaamaan poliisin toiminnallisia tarpeita muuttuneessa toimintaympäristössä (ml. hybridi ja kyberkyvykyys).
- **Tavoite 5:** Turvataan poliisitoiminnan tehostamiseen tähtäävä kehitystyö.

Poliisimiehen 5 toivetta tulevaisuuden turvallisuudesta

Kuva 28 Poliisin hallitusohjelmataavoitteet poliisiylijohtaja Kolehmaisen esityksessä 8.5.2019.

Tämän työn tavoitteena ei ollut pohtia toimenpidesuosituksia alenevien poliisien määrän uudelleen organisointiin tai resurssinhallintaan. Tällä työllä ei ehdoteta vain lisärahoitusta johonkin tiettyyn poliisitoiminnan tarkkaan määriteltyn osa-alueeseen. Jos pitäisi laittaa ranskalaisin viivoin kohdennus pitkälle, riittävälle ja vakiintuneelle rahoitukselle - ne ranskalaiset viivat sisältäisivät sanat; peruspoliisityö, peruspoliisityö ja peruspoliisityö. Poliisi tarvitsee enemmän tekeviä käsiä sekä kentälle, että perustutkintaan - peruspoliisityöhön.

Poliisien määrää ohjaa poliittinen päätöksenteko ja politiikassa vallitsevat arvokysymykset. Vaalien alla puolueet kilvan käyttävät keskustelua poliisien resurssista vaali -vankkureina. Poliisin resurssit ovat vahvasti esillä neljän vuoden välein käytävien Eduskuntavaalien aikaan tai silloin, kun jotain peruuttamatonta on jo tapahtunut. Hetkellisillä ratkaisuilla reagoidaan äkillisiin tapahtumiin, muttei huomioida pitkää ja vakiintunutta, riittävää rahoitusta, joilla turvattaisiin kokonaistilanne ja voitaisiin mahdollisesti estää äkilliset tilanteet. Siihen olisi pyrittävä - riittävään ja vakiintuneeseen määrärahaan. Pitäisi päästä eroon poliittisesti kohdenneetuista lisämäärärahoista.

Määrärahaa tulee kohdentaa peruspoliisityön lisäksi peruspoliisitoimintaa tukevaan tietojärjestelmään. Tulisi perustaa yksi tietojärjestelmäyksikkö. Yksikkö, jossa olisi asiantuntijat hätäkeskuslaitoksesta, poliisitoiminnasta ja syyttäjälaitoksesta. Tämän yksikön tehtävänä olisi luoda toimiva tietojärjestelmä, jossa hätäkeskuksen luomasta hätäilmoituksesta saisi luotua ilmoituksen poliisiin järjestelmään ja edelleen syyttäjälaitoksen järjestelmään. Tällä hetkellä jokainen erillinen toimija hankkii tietojärjestelmiä ostopalveluna ja järjestelmät eivät puhu samaa tietoteknistä kieltä - eivätkä siten ole yhdistettävissä. Tämä ei ratkaisisi ongelmaa hetkessä, mutta se maksaisi pitkässä juoksussa itsensä takaisin. Näin toimien päästäisiin eroon arvokkaista järjestelmähankinnoista ja -lisenssimaksuista.

11 Pohdinta ja jatkotutkimusaiheet

Alun perin aiheenani oli tutkia ainoastaan taloustilanteen vaikutusta rikollisuuteen. Työ ohjasi tekijäänsä ja tässä työssä vahvemman roolin saivat poliisin resurssit, huomioiden alkuperäisen aiheen ja sen sovittamisen kokonaisuuteen. Poliisien määrän suunta on ollut jo vuosia laskeva. Tällä on ollut vaikutusta kansalaisten palveluun korostuen syrjäseuduilla pitkällä etäisyyksillä, tutkinnan rajoittamiset tutkinnan ruuhkautuessa ja liikenteen valvonnan vähenemisenä. Teknisten järjestelmien avulla poliisitoimi on muuttunut paljon ja siten ainakin laskennallisesti poliisien määrää on ollut mahdollista jopa perustellusti vähentää. Teknologia ei kuitenkaan pysty korvaamaan kaikessa mitä poliisi tekee. Teknologia ei suorita kotihälytystehtäviä ja mitä moninaisimpia poliisin perustehtäviä. Vähentämisen perusteita on käytetty ehkä jopa liikaakin. Myös rikollisuus muuttaa muotoaan ja kansainvälistyy, pystytäänkö näillä vähennetyillä resursseilla vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin? Tuorein, juuri valitun hallituksen ajatus asettaa tavoitevasteaika, määrittää jälleen kerran rahoituksen suunnan. Haja-asutusseudulle, josta poliisi on ensin tuottavuusohjelmalla otettu pois.

Eräs vakavasti pohdittava asia on, voisiko poliisin lisäresurssilla ja siitä saatavilla tutkinnallsilla ja ennalta estävillä toimilla saada pitkällä aikavälillä säästöä vaikuttamalla rikollisuuden juurisyihin? Sisäisen turvallisuuden strategiassa asiaan otetaan kantaa yleisellä tasolla, kerrotaan mitä pitäisi tehdä. Yhteistyön ja luottamuksen kautta kehittämällä verkostoimaisia toimintamalleja yhä paremmiksi. Nostetaan esiin ilmiöitä, merkittävästi kohonneita riskejä arjen turvallisuudessa.

Poliisitoiminnan kanssa samaan ketjuun sisältyvät hätäkeskus ja syyttäjälaitos. Hätäkeskus po-tee työntekijäpulaa ja työssä olevat hätäpäivystäjät ovat uutisoinnin mukaan jaksamisen par-taalla. Syyttäjälaitos osallistuu poliisin kanssa tutkinnan keskeyttämisiin. Vanha sanonta sa-noo, että ”ketju on yhtä vahva kuin sen heikoin lenkki”. Tällä hetkellä näyttää siltä, että ket-jussa on vain heikkoja lenkkejä myös syyttäjien juttumäärien kasvaessa. Jatkotutkimuksen ai-heena voisi olla kyseisen ketjun toimivuuden tarkastelu ja sen kehittäminen.

Aika usein tästä aiheesta keskustellessani eri tahojen kanssa, tuli kommentteja, kuinka paljon tätä tutkimusta olisi laajennettavissa esimerkiksi sosiaalipuolelle. Sosiaalipuolen suunnalta katsoen - onko huomioitu ennaltaehkäisevissä palveluissa tai sidosryhmäyhteistyössä?

Lähteet

Painetut

Eco, U. 1989. Oppineisuuden osoittaminen eli miten tutkielma tehdään. Suom. Pia Mänttari. Tampere: Vastapaino. Viitattu 2.3.2019.

Haapakangas, K. 2016. Taloustilanteen vaikutus rikollisuuteen. Tilastokeskus 2016. Viitattu 26.2.2018.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P., 2010. Tutki ja kirjoita. 15, - 16., osin uudistettu painos. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy. Viitattu 12.3.2018.

Kari, M. 2017. Palkansaajien tutkimuslaitos. Tarkastelu sisäministeriön ja poliisin resurssien ja poliisitoimen palvelujen laadun tasosta ja kehityksestä. Helsinki 2017. Viitattu 26.2.2018.

Lahti, R., Koponen, P., 2007. Talousrikokset. Suomalainen lakimiesyhdistys 2018. Viitattu 3.10.2018.

Sähköiset

Finlex 2018. Poliisilaki. Viitattu 3.10.2018.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110872>

Finlex. 2019. HE 129/1995. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi nimittämisestä kihlakunnanvirastojen ja kihlakuntien erillisten virastojen eräisiin virkoihin. Viitattu 2.3.2019.
<https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1995/19950129?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=nimismies>

Finlex. 2019. HE 58/2009. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Viitattu 2.3.2019.
<https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2009/20090058?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=poliisin%20hallintorakenne>

Finlex. 2019. HE 15/2013. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Viitattu 2.3.2019.
<https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2013/20130015?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=pora%20III>

Finlex. Rikoslaki. Viitattu 3.4.2018.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=maksuv%C3%A4linepe-tos#L37>

Finlex. 2019. HE 72/2006. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Viitattu 2.3.2019.
<https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2006/20060072>

Maailmantalous.net. 2013. Bruttokansantuote (BKT). Viitattu 6.5.2019.
<http://maailmantalous.net/fi/abc/bruttokansantuote-bkt>

Metodix. 2019. Pirkko Anttila. Tutkimuksen taito ja tiedon hankinta. Viitattu 24.5.2019.
<https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/#9.2.4%20Dokumenttianalyysi>

Opetushallitus. Etälukio. Mitä julkisella taloudella tarkoitetaan. Viitattu 12.3.2018.
http://www02.oph.fi/etalukio/yhteiskuntaoppi/taloustieto/julkinen_talous_2.html

Poliisi 2018. Organisaatio. Viitattu 13.11.2018.
https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/organisaatio

Poliisi & Oikeus. 2019. Eduskuntavaalit, vaaliliite 2019. Viitattu 28.3.2019.
https://www.spjl.fi/files/3507/Vaaliliite_PO1901_korj_ma.pdf

Poliisi. 2019. Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen uusien poliisien valatilaisuudessa: Poliisin voimavarat viritetty äärimmilleen. Viitattu 28.3.2019.
https://www.poliisi.fi/poliisihallitus/tiedotteet/1/0/poliisiylijohtaja_seppo_kolehmainen_uusien_poliisien_valatilaisuudessa_poliisin_voimavarat_viritetty_aarimmilleen_75859

Sijoitustieto 2016. Mitä on inflaatio. Viitattu 3.10.2018.
<https://www.sijoitustieto.fi/sijoitusartikkelit/mita-inflaatio>

Sisäministeriö. Suurin osa rikoksista on omaisuus- ja liikenne rikoksia. Viitattu 12.3.2018.
<http://intermin.fi/poliisiasiat/rikollisuus-suomessa>

Sisäasiainministeriö. 2009. Poliisi 2010. Poliisin pitkän aikavälin henkilöstötarpeiden suunnitelma. Viitattu 18.3.2019.
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79751/sm_052009.pdf

Sisäasiainministeriö. 2011. Poliisi 2010. Poliisin pitkän aikavälin henkilöstötarpeiden suunnitelma, päivitys 2011. Viitattu 18.3.2019.
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79691/sm_162011.pdf

Sisäministeriö. 2016. Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta. Viitattu 31.3.2019.
https://intermin.fi/documents/1410869/4113506/67644_julkaisu_082016.pdf/1bfa515-e73e-4ca3-8b03-59991a98c0e3/67644_julkaisu_082016.pdf.pdf

Tilastokeskus 2018. Bruttokansantuote. Viitattu 3.10.2018.
<http://www.stat.fi/meta/kas/bktmarkkina.html>

Valtioneuvosto. 2017. Hyvä elämä - turvallinen arki
 Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017. Viitattu 20.4.2019.
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80782/sisaisen-turvallisuuden-strategia-verkko.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

Valtiovarainministeriö 2018. Talouspolitiikan raamit. Viitattu 4.4.2018.
<http://vm.fi/talouspolitiikan-raamit>

Valtiovarainministeriö. 2018. Valtion talousarvioesitykset. Talousarvioesitys 2018. Viitattu 3.3.2019.
<http://budjetti.vm.fi/indox/sisalto.jsp?year=2018&lang=fi&maindoc=/2018/tae/hallituksenEsitys/hallituksenEsitys.xml&opennode=0:1:3:5>

Väestöliitto. 2018. Maahanmuuttajat. Viitattu 3.4.2018.
http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/

Julkaisemattomat

Poliisiylijohtajan esitys Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen strategiapäivänä 8.5.2019. Viitattu 9.5.2019.

Kuviot

Taulukko 1 Tarkastellut rikosnimikkeet.....	12
---	----

Liitteet

Liite 1: Ensimmäinen liite	48
----------------------------------	----

Liite 1: Ensimmäinen liite